NĂM THỨ MƯỜI. — SỐ THỨ 1636 MỖI SỐ : 0$02 NGÀY THỨ NĂM 31 AOUT 1922

Trung Bắc Tân Văn

中北新聞

MỖI NGÀY RA MỘT SỐ

HANOI

	Hanoi	Hải-phòng, Tourane, Nam-định, Haiphong	Bắc-kỳ và Ai-lao	Trung-kỳ và Cao-miên	Nam-kỳ và Pháp-quốc (Indochine-Paris)	Ngoại-quốc
Một năm. .	6$00	6$50	6$30	6$30	6$60	9$00
Các làng và	»	8.00	8.00	8.00	9.00	»
Các công-sở	»	8.00	8.00	8.00	9.00	»
Sau tháng. .	3.00	3.50	3.25	3.25	3.50	4.50
Ba tháng . .	1.50	1.75	1.60	1.60	1.65	2.25
Một tháng. .	0.50	0.60	0.55	0.55	0.60	0.75

Les abonnements partent du 1er et du 16 de chaque mois

Toutes les lettres destinées à la rédaction doivent être adressées au directeur 61-63, Rue du Coton, Hanoi

Fondateur : F. H. SCHNEIDER
Directeur : NGUYỄN-VĂN-VINH
Rédacteur en chef : PHẠM-HUY-LỤC
Administrateur gérant : NGUYỄN-VĂN-LOÃN

Adresse télégraphique : TRUNG-BẮC-TÂN-VĂN HANOI
TÉLÉPHONE N° 180

ANNONCES

Décomptées à raison de 3 lignes au cent. Timbre de hauteur, sur 0m065 de large.

Une seule insertion, . . . 0$30 le c/m
Par contrat annuel
Par centimètre et par insertion. . . . . . 0$18 le c/m
Réclame dans le 1re page. . . . 2$ la ligne
Annonces judiciaires et légales. 1$50 le c/m
On traite à forfait pour les contrats importants

Cải-lương nhân-chủng

II

Ở chốn thôn quê nhân dân đã khôn cùng, phép vệ-sinh lại không biết thì tài nào mà chẳng mang bệnh suốt đời; mà chẳng bệnh tật nữa thì trông cũng chẳng ra hồn người. Ta thử vào trong một làng mà xem phỏng có thấy mấy đứa trẻ là mình mẩy được cứng-cáp, mặt mũi được vạm-vỡ đâu! Đứa thì chốc đầu, đứa thì thối tai, đứa thì cam răng, đứa thì toét mắt. Đứa này thì bụng ỏng vì giun, đứa kia thì mình đầy nốt ghẻ, mà có đứa một mình lại kiêm tuồi cả bảy nhiều bệnh chứng không lấy gì làm lạ, nhưng ghê lở với đau mắt là hai bệnh rất thường. Thử xem có mấy đứa trẻ là mình mẩy không đầy những nốt ghẻ gớm ghê, mắt không cạp đỏ hai vành mà trong mi đầy những hột lí tí làm tâm.

Những đứa trẻ quanh năm đã chịu đau đớn như vậy, mà ăn uống lại rất kham khổ sơ sài, thì đến khi lớn tuổi, trí khôn mong nỡ nang sao được?

Than ôi! cũng là cái kiếp con người, mà cứ ốm yếu cả đời, ngộc dại mãn kiếp, thì còn khổ-não nào bằng? Bởi vậy mà ta thấy lắm người cứ loẻo-khoẻo như hình-nhân, ngơ ngơ ngẩn ngẩn như thể không có trí khôn vậy.

Xem ngay những kỳ mộ lính sang Tây trong mấy năm tranh-chiến mới rồi thì đủ rõ: Mộ độ mười phần mà phải loại đệu bốn năm mươi, là vì người thì toét mắt, người thì đau tim, người thì đau phổi, người thì gầy còm, người thì phải những bệnh gì gì nữa, chẳng nhớ hết được. Chỉ biết rằng trước khi cho xuống tàu vượt biển sang Tây thì quan thầy thuốc bình phải tốn biết bao nhiêu là liều thuốc giun để trừ khử hết những trứng giun đi cho khỏi lây đến bạn tàng chính khác.

Muốn trị hết những chứng bệnh ở chốn thôn-quê thì làm thế nào? Có phải là mỗi tổng hay mỗi huyện nên đặt ra một cái bệnh-viện và một nhà hộ-sinh không? Điều đó tuy cũng nên thật, nhưng chưa bao giờ nên ngồi đến vội, vì rằng tiền không có mà người chức sự trông nom về việc y-tế cũng không. Cuộc diễn-thuyết về vệ-sinh mà thuyết-thoảng đặt ra ở các phủ-lị, huyện-lị tuy hay thật, nhưng mà vô công hiệu, vì rằng những người đến nghe giảng về sinh-phần nhiều là các tổng-lý, các chức dịch trong hạt, họ lấy việc nghe giảng vệ-sinh làm một việc rất phiền cũng như là khi quan sở-tại đòi hỏi vậy, quan thấy thuốc hoặc quan phụ-mẫu có giảng-dụ điều gì thì họ cũng chỉ việc dáng-hàng dạ tràn, đến khi ra khỏi diễn-trường thì mọi điều vừa giảng thuyết về vệ sinh họ liền bỏ phăng đi hết. Bởi vậy kỳ Hội-đồng tư-vấn năm ngoái có ông nghị-viện xin Chánh-phủ lợi dụng sở Chớp-ảnh của Nhà-nước làm một cái cơ quan truyền bá phép vệ-sinh, đem những phiên-ảnh dạy cách nuôi trẻ con mà giảng cho nhân-dân ở chốn thôn quê, thật là phải lắm.

Nhưng có một cách truyền bá vệ sinh rất công hiệu hơn mà khoản kinh-phí cũng không nặng mấy, là cách lập ra công cuộc Âu-trí-viên mà hội Khai-trí vừa khởi xướng vậy.

Đứng nói gì ở đâu xa vội, hãy xem ngay ở Hà-thành là nơi đã được hưởng thụ cái ánh sáng của khoa học Đại-pháp trước nhất mà còn biết bao nhiêu là người bệnh tật yếu vong. Trong sổ điều-tra của sở vệ-sinh thành-phố Hanoi năm 1918 có kê số người chết tổng cộng là 2.310 mà trong số ấy thì mất 815 con-trẻ.

Xem như vậy thì sở trẻ-con nhà quê bị thiệt phận không biết nhiều dường thế nào!

Hội « Khai-trí-tiến-đức » ngày nay khởi xướng ra công-cuộc Âu-trí-viên thì thật là có công lớn với quốc dân, vì chẳng những là bảo tồn được lũ nhi-đồng nhà quê là những người thợ tôi cho cuộc mai hậu của ta mà lại dự được một phần lớn vào việc cải lương nhân-chủng của ta vậy.

Ai muốn xét nghiệm cái sự kết quả của Âu-trí viên thế nào, xin hãy quả bộ đến làng Phương-trung thuộc huyện Thanh-oai tỉnh Hà-đông thì đủ rõ vậy. Làng này là một làng lớn vào hàng thứ nhất mà trù-phú cũng vào bậc nhất nhì trong tỉnh Hà-đông. Nhân dân ước non 4 nghìn người mà trong số ấy thì kẻ khôn-cùng cũng nhiều lắm. Bạn đồng nghiệp là ông P. H. Đỗ-Thận, hai tuần lễ trước cùng tôi có đến thăm làng ấy, lúc trở về, ông đã làm luôn mấy bài tự sự tỉnh trạng về những việc ông đã quan sát tại đó, tôi tưởng cũng không cần phải thuật lại ra đây nữa, nay chỉ xin nói riêng về Âu trí-viên ở làng Phương trung là nơi có thể làm mẫu cho các Âu-trí viên sẽ lập tại các làng sau này.

Con trẻ gầy còm nheo nhóc mang bệnh ngoài da nhiều không biết đâu mà kể. Các thân hào trong làng theo lời chỉ bảo của quan Thiếu Hoàng mà đã làm ngay được một cái Âu-trí-viên rộng rãi, có nhà cho lũ trẻ ăn chơi, có vườn cho chúng chạy nhảy, có đu cho chúng tập thể thao, có chỗ tắm rửa sạch sẽ.

Trẻ-con chỉ nhận từ đứa biết đi, cho đến lên bảy là cùng. Bảy giờ Âu-trí-viên mới lập thì sở trẻ nhàn vào chỉ được chừng sáu mươi thôi, bởi vậy những nhà muốn đem gởi con còn phải đợi nhiều lắm.

Trong khi dẫn các viên hội Khai-trí đi xem, ngày 15 Août vừa rồi, quan Thiếu có nói chuyện rằng những đứa trẻ nuôi trong vườn ấy thì cũng như cho vào trong thật là gồm ghê, nào là đau mắt, nào là ghẻ lở, nào là chốc đầu, nào là ỏng bụng, vân vân, toàn là những đứa khôn nạn nhất mà làng chọn cho nuôi trước; vậy mà mới được mươi hôm, trông đã đổi hẳn về mặt, có phần lại khỏe mạnh hơn những đứa còn đợi ở ngoài. Các nhà trong làng, trông thấy sự công hiệu ấy mà đua nhau xin đem gửi con. Song le vì chật chỗ và cũng tại cái khoản tài-chính chưa được phong-túc, cho nên làng chưa có thể nhận được quá cái số sáu mươi, mà định cứ sáu tháng lại thay một loạt, cho những đứa cũ về mà nhận lấy loạt mới. Cái cách làm nên được sự công-hiệu ấy có khó gì đâu, quan Thiếu nói rằng chỉ giảm hôm luôn luôn tắm rửa bằng xà-phòng đen, áo quần cho vào thùng nước sôi giặt kỹ, một ngày cho hai bữa cơm sôi, ấy chỉ có thế thôi. Ôi! chỉ có thế thôi, mà dân mình cũng chưa biết cách thì phỏng còn mong mỏi mặt làm sao được với người?

(Còn nữa) V. Đ.

ÂU CHÂU ĐIỆN TÍN

HAVAS

Paris, ngày 28 Août 1922

Việc đình công ở Havre

Thành Havre bình yên như thường. Thợ thuyền đình công hợp nhau ở trong rừng Montgeon.

Paris ngày 29 Août 1922

Tàu đắm ở nước Chili

Chiếc tàu nước Chili tên là Iiala bị đắm. 160 người hành khách và thủy thủ chết đuối cả.

VÔ-TUYẾN-ĐIỆN

Bordeaux. ngày 30 Août 1922

Việc nước Ý

Có nhiều bọn về đảng Fascistes chiếm giữ lấy tòa xã-trưởng ở Varèse, quân lính ngăn cản lại cũng không được. Những bọn ấy bắt viên xã-trưởng phải từ chức.

Báo Messagera có nói nghe đâu việc dự định đặt cuộc liên-hiệp của hai nước Ý và nước Áo về đường thương-chính và tài-chính không thành-công.

Việc nước Ba-lan

Thành Varsovie đương dự-bị việc nghênh tiếp học-sinh Đại-pháp của chánh-phủ đón sang Ba-lan ngày 11 Septembre.

Linh cảnh-sát ở Varsovie có bắt nhiều người Do-thái có chân trong hội Đại-đồng và bắt được nhiều thư tín của bọn ấy trao đổi với Moscou và nhiều giấy má quan hệ.

Việc ở Cận-đông

Chánh-phủ Angora có lai-cảo rằng quân-lính Hy-lạp đến khai chiến, nhưng bị quân lính Thổ-nhĩ-kỳ đánh phải lui. Quân-lính nước Thổ vẫn tiến trong miền Menderes và đã hủy cái cầu bắc xe-lửa Nazilli đến Assar, và đã bắt được nhiều vật-liệu và tù-binh.

Việc nước Nga

Ở Léopol có tin đồn nói rằng vì chánh-phủ tịch biên những thóc lúa, và người đi nhân-dân về đường lớn giáo, nên nhân dân có nhiều nơi khởi loạn. Các quan chức của chánh-phủ Xô-viết tàn phá các giáo-đường về đạo Thiên-chúa, và người đi các thấy tu nhiều lắm. Tại Kamenets (Podolie), các giáo-đường đóng cửa tất cả. Linh kỵ-binh đánh đuổi những kẻ mộ đạo.

Việc đình công ở Paris

Đảng Cấp-tiến quyết định đặt cuộc đình-chỉng ở Paris, nhưng cuộc ấy không thành. Trong hội thợ thuyền chỉ có vài nghìn người theo mệnh lệnh của đảng ấy mà thôi, cả hội Lao-động liên-hiệp cũng phản-đối không hiểu động tĩnh.

Việc cấm rượu ở nước Thụy-điển

Cuộc chúng dân dầu-phiếu để hỏi ý-kiến dân về việc cấm rượu nay có thể đoán chừng kết cục như sau này: 48 . . ủng cấm, và 51 . . không ủng.

Việc nước Anh

Báo *Daily Express* nói cuộc hội-nghị về việc Kinh-tế trước có nói ở Gênes, đến cuối tháng Octobre này sẽ đặt ở Londres.

Hải-cốt tử-sĩ ở Salonique

Tàu *Rolion* chở hải cốt 550 người tử-sĩ ở Salonique về đã tới Marseille ngày hôm thứ ba.

Thị giá quốc-trái. — 3% 59.90 3% 1915 1916 76.85. — 5% 1920 87.25. — 6% 1920 90.50.

TIN TRUNG-HOA

Ngày 22 Août

Việc Bắc-kinh

Lê-nguyên-Hồng đã bị lệnh chuẩn cho tòa Nội-các Nhan-huệ-Khánh từ chức Nội-các mới định Đường-thiệu-Nghi làm tổng-lý, Cố-duy-Quân trưởng bộ Ngoại-giao, Biên-văn-Liệt trưởng bộ Nội-vụ, Cao-tăng-Uẩn trưởng bộ Tài-chính, Trương-thiện-Thẩy làm trưởng bộ Lục-quân, Lý-đình-Tân trưởng bộ Hải-quân, Trương-diệu-Tăng trưởng bộ Tư-pháp, Vương-sủng-Huệ trưởng bộ Giáo dục, Lưu-Tín trưởng bộ Nông-thương, và Ân-Hồng trưởng bộ Giao-thông. Trước khi Đường chưa vào Kinh thì Vương-sủng-Huệ kiêm đại-lý chức tổng-lý.

Việc Nam Bắc chiến-tranh

Ngô-bội-Phu vẫn chủ trương việc Giang-tây, bức vì người Giang-tây cổ sức xin triệt Thái-thành-Huân lại cử Tôn-truyền-Phương làm tổng-tư-lệnh viện Giang-tây thay Thái-thành-Huân; nhân Tào-Côn phản-đối, tạm hoãn việc ấy.

Ngày 23 Août

Việc Nội-các mới

Ngô-bội-Phu phản-đối lời Nội-các mới, nói Đường-thiệu-Nghi xưa nay cùng với Pắc-đương-phái cảm-tình rất bạc (Bắc-đương-phái tức là phái Trực-lệ và phái Tào, Ngô) Trương-diệu-Tăng với Lư-Tín, Ngô cũng không bằng lòng.

Tào-Côn đối với các viên mới cũng không hoàn-toàn đồng ý.

Lê-nguyên-Hồng phái Vương-hoài-Khánh đến Bảo-định, Vương-chí Tường đến Lạc-đương, (Bảo định là chỗ Tào ở, Lạc-đương là chỗ Ngô ở) điều-đình việc ấy. Nghe như ý Lê lại muốn Vương-sủng-Huệ thay Đường, hoặc dùng Trương-thiện-Tăng làm tổng-lý để đẹp lòng Tào Ngô.

Việc mở quốc-hội

Mấy cái nghị-án đề-xuất ở quốc-hội: 1· Việc Lê-nguyên-Hồng từ chức, quốc-hội cũng nhận là không thể thảo luận được. 2· Việc tổ-chức Nội-các mới yên-cầu Đường ở tạm không đem ra bàn vội. 3· Việc chế-định hiến-pháp, tán-thành làm cho mau xong.

Học sách gì...?

Ngày xưa, khi gặp con châu thì các cụ thường hỏi: « Học sách gì...? » nghe thấy nói học sách nào thì đó biết cái trình-độ học của con cháu; tới ngày nay phong-trào hiếu-cổ, Hán-học suy, Pháp-học thịnh, thì cái câu hỏi như trên kia tất phải sửa đổi lại, nên thường khi các ông hỏi thăm rằng: « Học lớp mấy? », nghe tiếng lớp có thứ-tự thì cũng đủ rõ học-lực của con cháu.

Cổ sao kim vậy, đi học phải có sách, mà quyền sách với ông thầy giá-trị ngang nhau; « hữu thư vô truyện » thì sách vô-dụng, mà « không có thầy đố mày làm nên. ! » thế thì ông thầy phải có tư cách làm thầy và quyền sách cũng phải đủ tư cách gọi là quyền sách.

Này hỏi tạ học sách gì? thì xin nói phảng ngay rằng không có sách. Nói đột-nhiên là không có sách thì tất có người vội cãi rằng thiếu gì; song đây nói không có là không có sách cần người ta soạn cho dân ta học vậy. Đã hay thiếu gì sách, song sách Tây sách Tàu nhan-nhản, đây ta bàn là sách của ta.

Nhà làm ruộng cần phải có sách, cày sâu cuốc bẫm thế mà không phải sự thường, sách dạy dân cày cấy, phép bón phân cách trừ trùng cho được mùa trọn vẹn; nhà thương-mại cần phải có sách, buôn ngược bán xuôi chẳng phải là việc dễ, sách dạy biện sổ cùng cách giao-thiệp bán buôn, dẫn sống ngọn ngành, đâu lợi đâu hại; nhà làm nghề cần phải có sách, rửa cựu mài dục là nghề lí người thêm, thế mà sách dạy bảo dạy rằn, dạy liệu, dạy cưa, nhà nghề có sách thì bao giờ cũng làm ăn tăng-tiến; làm quan trị dân cần phải có sách, sách ấy tức là luật-lệ triều-đình, là mấy pho thuộc riêng về chính-trị mà lấy hai chữ công-bình làm trọng: sau nói theo lời học-trò phải có sách dạy cho lời khi nên người, làm quan, làm thầy, làm thợ, đi buôn, nhờ vào những sách học ngày xưa và học sách riêng về nghề nhàm cho được hoàn-toàn. Cổ-nhân nhỏ không có sách dạy về nghề, song cứ thường nói và bảy giờ ta cũng còn quen miệng; đi buôn có sách, làm thợ có sách: thế là tổ ý đi buôn sành và làm thợ giỏi vậy.

Thế nên sách có quan-hệ với mọi bậc người mà các nước văn-minh mau tiến-bộ cũng nhờ vào sách. Mà thật thế, tu kiểm cho có một quyển sách thực-dụng cũng khó, mà đọc sách lại càng khó nữa. Những sách về nghệ-nghiệp thì kỹ-giả mới được coi có một cuốn dạy làm thương làm phèo của trường Bách-nghệ Hanoi, tuy là một nghề ta ít dùng song cũng giúp sức cho các tay khảo-cứu về nghệ-nghiệp, và một cuốn dạy làm bánh, nếu ăn xuất-bản tại Nam-kỳ cũng không nên bỏ qua vậy.

Làm quyển sách cốt cho ích lợi cho dân thì một điều cốt-yếu là sao cho được thực, như thầy bảo học-trò, chẳng phải kén vẫn cho trôi chảy, cốt cho được rõ và dễ hiểu thì hơn, vì dơi nay ta chỉ cần lấy thực-hành mà thôi, mà những sách thuộc về các công nghệ thì ta chưa có.

Người Tàu, người Nhật lanh-lợi, chịu dịch sách Pháp sách Anh ra chữ Hán, tức là tiếng Tàu cho người Tàu coi, nhan nhản thiếu gì, môn nào cũng có, mà nay ta nhất thiết lại dịch lại sách Tàu thì thường cũng là mất công làm vậy; về chẳng người Tàu dịch sách Âu Mỹ thì tuy gọi là dịch, song những dịch-giả cũng là tay thợ về các nghề, nên chỉ coi các sách chữ hiểu rồi ngụ-ý mà viết ra thôi, chứ dịch nguyên-văn thì ít có. Người Tàu thấy cuộc tiến-hóa Âu-tây mau-mắn nên cũng muốn theo gót mà gắng sức ra nhiều sách cho quốc-dân, những sách đó phần nhiều là những sách bổ ích cho thực-nghiệp kinh-tế trong nước cả.

Nay ta nếu muốn dịch sách Tàu thì thà rằng dịch sách Tây hay tự-y soạn hẳn ra lại còn dễ hơn, mà một cái khó làm nữa là ta còn thiếu nhiều tiếng cần phải mượn chữ Tàu, tuy cũng tiện, song tiện cho người học khá Hán-văn và bất tiện cho người không biết chữ Hán. — Những mục nhất-thiết về thiên-văn, địa-lý, cách-trí, hóa-học, bệnh lí nhân tiện với tiếng quốc-văn còn thiếu mà phải bỏ-khuyết bằng chữ Tàu như bên Tàu, những tức-thời sách Pháp hay sách Anh mà khi gặp những chữ mình không có thì không biết các dịch-giả mượn vào đâu? tất phải giải nghĩa cho kỳ bằng chữ mình hoặc đặt tên nào đó rồi chua nguyên-văn vào vậy.

Triết tưởng rằng việc soạn sách hữu-ích cho các nghề chẳng cần phải vận chương cho chải-chuốt, cốt sao cho người ta được hiểu và thí-nghiệm không sai, có thế thì công-dụng được, vậy những sách đó tất lại phải những tay sành nghề viết ra mới được.

Việc soạn luật thì tất phải các tay lão-luyện trong quan trường, am-hiểu các môn chính trị; soạn sách dạy nghề công-ích cho quốc-dân thì tất lại phải các công ti thợ đã lịch-duyệt nhiều và có học rộng thì sách dạy viết ra cũng nhan là ông đương trong xưởng máy chỉ trỏ bảo con em làm vậy.

Tiếc thay các công kỹ-sư nước ta, đã thấp-niên đăng-khoa đi vượt biển mà học lấy cái tài khôn khéo ở các nước văn-minh đem về, các ông chưa đủ thì giờ đặng soạn sách thực-hành mà truyền-bá cho dân hằng ngong ngóng trông đợi sự kết-quả sự du-học các ông vậy, bất tài dám chắc rằng nếu các ông ấy ra công mà soạn các sách công-nghệ để dạy dân thì mới thực hoàn-toàn lắm lắm.

Song phải rằng cứ cốt văn hay chữ tốt mới viết nên một quyển sách có giá-trị, một quyển sách mà có ích cho đồng-bào và được nhiều người đọc thì công là sách hay vậy. Thế nên những sách học thuộc về công-nghệ thì phi tay lão-luyện nhà nghề và chuyên môn về phương nào, thì không ai làm nổi.

Lại một cái khuyết-điểm là phần nhiều người xưa nay quen nghiên-ngào thơ thuồng hay xem truyện nhảm, lấy sự khoái-lạc làm-thần và vui miệng chốc lát làm khoái, nay nếu có để một quyển sách thực-hành hữu-dụng vào mắt cũng khó lòng chịu đọc hết cho; cái thói quen đó khó lòng làm cho bỗi ngay được, song cũng có phép phòng-bị trước là làm cho tiêu-diệt những sách vô-dụng đi và tu-bổ cho có nhiều sách hữu-dụng ra đời đi.

Nếu có được nhiều sách thực-hành về các công-nghệ thì rồi mới có được nhiều tay tài mà làm cho nước giàu dân mạnh; một người thợ có học bao giờ cũng đề đầu chúng bạn.

Đã hay rằng nước ta trải mấy nghìn năm, biết bao lần thay đổi phong-tục, các quốc-nghệ có thiếu gì, song chỉ là dạy miệng hay là lấy mắt coi rồi bắt-chước. Các nước bên Thái-lấy mấy đời chước cũng vậy cả, song sau cứ mỗi ngày một thịnh thì các công-nghệ mỗi ngày một lên, những sách dạy các nghề mới đời một lắm mà nay mới được về vang.

Thế thì đang cái thời-kỳ này, ta kỳ sư có, thợ giỏi có, thiên gì học anh-tài trong công-nghệ mà chẳng gia tâm sửa soạn lại cái công-nghệ của nước nhà, ta cũng nên soạn sách và viết-bảo bắt chước cái mỹ-ý của các nước văn-minh mà làm cho công nghệp-nghiệp của nước nhà mỗi ngày một thịnh đạt nhiều lên vậy.

Bọn một quyển sách về công-nghệ thì thực không có được vui miệng như ngâm thơ đọc truyện, không có cảm-động, không có sảng-khoái, song khi đọc sách xong thì liền thấy sự ích lợi trước mắt.

Các nhà đã có duyên phê-bình sách thì tất cũng nên phải dân-lòng mà châm chước cho những sách riêng về công-nghệ, nếu có bổ vẫn hay vẫn dở mà phê-bình châm-chích thì thực cũng là một mối hại nghèn cho đường tiến-hóa của công nghệ quốc-dân.

Này dám chắc rằng mai sau nước ta tất rồi khuynh-hướng kịch liệt về thực-nghiệp thì cũng có thể kỳ-vọng được có nhiều sách thực-nghiệp xuất-bản luôn luôn.

Kia nuôi gà chăn vịt là một nghề thường mọn, xứ mình không ai ngó tới, thế mà Âu Mỹ hằng năm xuất-

bản bao nhiêu là sách dạy và lại có cả các báo riêng về nghề ấy nữa; xem thế thì đủ biết rằng sự tiến hóa trong nước chẳng cứ ở những đại công-nghệ mà đến những nghề nhỏ vậy cũng cần xúc nữa.

Sách to học-sộ, học sách gì? xoay nghề gì? dám trông cậy vào các nhà văn-nghệ và công-nghệ vậy.

Chi-nam-châm.

Nói về giá-trị của mỹ-thuật

(*Tiếp theo*)

Cái trạng thái ở trong lúc ta thưởng ngoạn mỹ-thuật thì đại-khái như lược kể ở trên, và cái lẽ mỹ-thuật làm sao mà nên đức được tinh tình người xem đó cũng đã rõ. Nay lại xin nói thêm ba điều của ba cái trạng-thái ấy mỗi cái đều có công dụng rõ ràng ra sau đây, để các nhà lưu mỹ thuật thêm chút tài liệu về sự nghiên cứu.

1. Hóa được lòng phẫn lệ. — Kẻ từ đời viễn-lỗ của loài người còn ở vào buổi thảo muội, kinh-lịch bao nhiêu sự gian hiểm, ngày cùng chống nhau với các khí độc và các giống vật làm hại, lại cùng chống nhau với các dân-tộc khác nước khác nòi. Chống nhau mà được thì sinh lòng kiêu-từng, ngạo-mạn, mà dần thành ra tàn-nhẫn, dễ lấn áp những kẻ không được hơn mình; chống mà không được thì sinh ra oán giận tức bực, mà dần thành ra đối đà để chực ngấm hại những kẻ hơn mình. Ấy những cái lòng kiêu tăng ngạo mạn và cái lòng oán giận tức bực, từ xưa nó vẫn chen lẫn vào cõi sinh nhai của người ta, ngày càng thấm thía bèn gây nên cái khí phẫn-lệ cho loài người, cùng tinh người cỡ kết mà không thể cởi ra được lẫn cùng di-truyền, chạm đến thì bộc-phát ngay. Đến nay đã có vài lựa mà còn lột da làm đồ mặc, đã có thóc lúa mà còn kiếm thịt làm đồ ăn; đến nỗi dân-trí đã lần tới rồi, mà không chuyên dùng để giảng bảo lấy đạo lợi-dụng hậu sinh, mà lại chế ra sang pháo thủy lôi thiết-hạm để tự làm sự tàn-sát nhau; nghề văn-tự ấn-loát đã mở mang to, mà không biết chuyên dùng để giảng học thuật mở trí dân, mà lại làm ra những nghị-luận kích-thích, để lừa dối nhau, để khoe-khoang nhau, để bài xích nhau. Nhỏ thì sự tranh cạnh trong một nhà, lớn thì sự tranh-cạnh ngoài quốc-tế, tấu mát ra thì hết thảy các hạng người đều tranh cạnh nhau, thì có một sự gì là không phải bởi cái lòng phẫn-lệ ấy nó xui nên đó du? Dẫu có pháp-luật để cấm chỉ, nhưng áp ức càng lắm, thì quyết liệt lại càng nhiều; dẫn có tòn-giáo để dụ-dịch, nhưng một giáo nước tưới tắt sao cả cái xe cũi đương cháy to. Như vậy thì có cái gì mà có thể ngăn cấm được? Xin đáp rằng, duy chỉ có cách lấy mỹ-thuật mà rèn đúc thì ngỗ hầu mới có thể được thôi. Cái tinh thích ưa sự đẹp ở người ai cũng đã sẵn có rồi, không cần đợi sức người dỗ-dành hay ép uổng, mà người ta tự-nhiên theo đi; mà cái mỹ-cảm phát-hiện ra lại có thể khiến được tâm-khí người ta hòa-bình đã hòa-bình thì cái thói kiêu-ngạo liền đi mà cái lòng phẫn lệ cũng phải tuyệt hẳn. Người ai cũng có cái thái-độ hòa-bình, mà lại không còn kiên ngạo phẫn-lệ thì cùng vui cùng ở, cùng yên cùng thận, cái sự phân tranh còn bởi chốn nào mà sinh ra nữa? Ban cử như đối khi ta vì sự bất-bình chi mà cái khí ta tức bực, cái lòng ta uất-ức, thốt nhiên ta được thưởng ngoạn một cái mỹ-thuật gì, như đọc câu văn lý-thú, câu thơ ly kỳ, thì cái voi thù vô-hình nó khế hợp ngay với tinh thần ta, khiến cho mất ta cứ phải trông tai tai cứ phải nghe, miệng ta cứ phải đọc vào đó mà không chán nản cái sự bất bình quên bẵng đi lúc nào không hay. Cái công tác dụng của mỹ thuật dung hòa êm ái biết là chừng nào?

2. Bớt sự ghen-ghét. — Người ta sinh ra là có lòng muốn, muốn mà không được thì tất phải cầu cầu nếu mà không đủ thì tất tranh nhau. Đã có tranh nhau thì tất là ghét kẻ hơn mình, mà mưng kẻ kém mình, bởi đó mà cái lòng ghen sinh ra vậy. Lòng ghen đã sinh thì cái kế gian-xảo hiểm-ác, cái mưu hại tài ghét hay, điều theo đó mà nảy nở ra. Nên nỗi ức mà chưa phát ra, thì làm bệnh tật ngấm ngầm tự hại cái thân, bằng đã phát tiết ra thì làm ra sự giêm chê bài xích lẫy gây nên từ xưa đến nay biết bao nhiêu trận đại chiến tranh, sông máu núi thây, lở đá long trời cũng là vì đó cả. Mà có lẽ hết thảy những các cái cớ nhiều loạn, cái mầm họa cũng từ đó chứ đâu. Ôi, một mảy lòng ghen có lẽ hầu khắp các hạng người dẫu có mà cái hại rất là độc địa sâu cay. Dẫu có lời chỉ-ngôn thanh tịnh quảđược của Bạo-gia, nhưng cái lời huyễn đẹp viển vông, cũng không đủ làm cho người đều phải chú ý đến, dẫu có lời thiên-đường địa-ngục của đạo Gia-tô và lời luân hồi nhân quả của đạo Phật để dọa dẫm khuyến răn chúng nhưng cái họa phúc vô hình, không thể biến đổi được cái lòng đắc thất tranh đành ở trước mắt. Thế thì muốn tiêu duyệt cái họa đó, thì lại chỉ có mỹ thuật mà thôi. Mỹ thuật đã làm cho lòng người ai cũng mến chuộng thì nó dụ hóa được người tất là dễ, không đến nỗi như những lý thuyết của các đạo kia có cái khó phải cưỡng chế lòng dục của người đi mới được. Mà cái mỹ-cảm khích phát ra, lại hay khiến người ưa hóa mà sinh ra cái mối đồng tình, thì coi cái đẹp cái hay của người cũng như của chính mình vậy, các đạo đến đâu chẳng khen mà cũng chẳng chê, thì làm gì mà có sự ghen ghét. Nay xin chứng dẫn hai chuyện này để các độc giả rõ. Ngày xưa nàng Nam-khang công-chúa là con gái vua Minh-đế nhà Tống, gả cho Hoàn Ôn, nhưng công chúa có cái mâu ghen lạ thường. Hoàn-Ôn đi đánh giặc, lấy giấu một người con gái đẹp để làm hầu. Công-chúa nghe tin lấy làm tức giận, vác dao đến để chém. Nhưng khi đến nơi, thấy người con gái lấy thẩn sắc chỉnh đính ăn nói dịu dàng, bèn vứt bỏ dao mà nói một cách êm ái rằng: Người đẹp như thế, ta trông thấy mà cũng phải có lòng thương yêu, phương chi chồng ta. Bèn cho về cùng ở rất vui. Lại như quan Điêm-đô đốc muốn khoe con rể hay chữ, thấy Vương-Bột có tài thì ghen ghét, nhưng đến khi thấy Vương-Bột làm bài tự Đằng-vương-các có nhiều câu thần cú, lại kính phục mà rất là mến yêu. Xem đó đủ biết cái trạng-thái lấy hòa của mỹ-cảm, cảm phát được mối đồng tình của người rất là lớn lao. Ghen gì bằng một vị công chúa có uy thế, một vị đô đốc có quyền lực, thế mà khi thấy một người con gái thực đẹp, một ông văn chương thực hay, cái lòng ghen tuông ấy bỗng tiêu tán ngay đi đâng nào mà đem lòng yêu mến dẫn lâm tri kỷ, nữa chi là những kẻ cái lòng ghen thường lại hẹp hòi nhỏ mọn hơn thế ư? Nếu người ta tức nào cũng biết chú ý đến mỹ-thuật, để cho mỗi đồng tình ấy thường được phát sinh lâu dần mà cũng có cái lòng chí công vô tư vậy.

(*Còn nữa*) X.

Bảo-tồn Khổng-học

Dịch sách Luận-ngữ

Loại thứ VIII

Nói về cách xử kỷ tiếp vật

(*Tiếp theo*)

201. Tử viết: Hiếu dũng tất bần, loạn dã. Nhân nhi bất nhân, tất chí dĩ thâm, loạn dã.

(Xem trong bộ Tử-thư chính-văn chữ nho quyển Thượng-luận về thiên Thái-Bá tờ 21).

DỊCH NGHĨA — Đức Khổng-tử dạy rằng: Người hiếu dũng thì hẳn cậy huyết-khí mà làm liều, ghét nghèo thì hẳn không yên phận mà làm bậy, tất sinh loạn vậy. Người mà bất nhân, mình ghét nó quá lắm, thì nó không chỉ dung thân, cũng tất sinh loạn vậy.

202. Tử viết: Như hữu Châu-công chi tài chi mỹ, sử kiêu thả lận, kỳ dư bất túc quan dã dĩ.

(Xem trong bộ Tử-thư chính-văn chữ nho quyển Thượng-luận về thiên Thái-Bá tờ 21).

DỊCH NGHĨA — Đức Khổng-tử nói: Dù có tài tốt như ông Châu-công, nếu kiêu và lận thì những tài khác cũng không có gì coi được nữa. Người ta kiêu lận sao nên.

203. Tử viết: Đốc tín hiếu học; thủ tử thiện-đạo; nguy-bang bất nhập; loạn-bang bất cư; thiên hạ hữu đạo tắc hiện, vô đạo tắc ẩn. Bang hữu đạo bần thả tiện yên, sỉ dã. Bang vô đạo phú thả quí yên, sỉ dã.

(Xem trong bộ Tử-thư chính-văn chữ nho quyển Thượng-luận về thiên Thái-Bá tờ 22).

DỊCH NGHĨA Đức Khổng-tử dạy rằng: Nên đốc hậu thành-tín mà ham học, cố chết giữ cho toàn đạo. nước nguy thì đừng vào, nước loạn thì đừng ở, lúc thiên-hạ có đạo thì ra, lúc thiên-hạ vô đạo thì ẩn. Nếu lúc nước có đạo, nó tái mà phải bần tiện, thì là sỉ vậy; lúc nước vô đạo, tham lợi mà được phú quí, cũng là sỉ vậy.

204. Tử viết: Bất tại kỳ vị, bất mưu kỳ chính.

(Xem trong bộ Tử-thư chính-văn chữ nho quyển Thượng-luận về thiên Thái-Bá tờ 22).

DỊCH NGHĨA. — Đức Khổng-tử nói: Mình không ở ngôi thì không nên việt phận mà mưu chính-sự làm gì.

205. Đạt hãng đảng nhân viết: Đại tai Khổng-tử, bác học nhi vô sở thành danh. Tử vẫn chi, vị môn-đệ tử viết: Ngô hà chấp, chấp ngự hồ, chấp xạ hồ? Ngô chấp ngự hĩ.

(Xem trong bộ Tử-thư chính-văn chữ nho quyển Thượng-luận về thiên Tử-hãn tờ 23).

DỊCH NGHĨA — Người đảng Đại-hãng nói: Lớn thay ông Khổng-tử, học rộng không gì là không biết, mà không thành tiếng về một nghề gì. Đức Khổng-tử nghe người ta nói thế, bảo các học-trò rằng: Ta nên giữ chuyên một nghề gì để thành tiếng, giữ nghề đánh xe chăng, hay giữ nghề bắn chăng? Thôi, ta giữ nghề đánh xe vậy. Ngài nói nhân mình như thế.

206. Tử tuyệt tứ: Vô ý, vô tất, vô cố, vô ngã.

(Xem trong bộ Tử-thư chính-văn chữ nho quyển Thượng-luận về thiên Tử-hãn tờ 23).

DỊCH NGHĨA — Đức Khổng-tử tuyệt không có bốn điều lỗi này: 1° là không việc gì dè ý riêng vào; 2° là không việc gì ký tất như thế; 3° là không việc gì cố-chấp; 4° là không việc gì chỉ thiên về mình.

207. Tử kiến tự thôi giả, miện y thường giả dữ chi giả, kiến chi tuy thiếu tất tác, quá chi tất xu.

(Xem trong bộ Tử-thư chính-văn chữ nho quyển Thượng-luận về thiên Tử-hãn tờ 24).

DỊCH NGHĨA — Đức Khổng-tử thấy người mặc đồ xô gai thì ngài thương người cố tang! thấy người đội mũ miện mặc áo xiêm thì ngài trong người có tước vị, thấy người mù thì ngài thương người bất thành nhân, nên ngài thấy bà hàng người ấy, dầu bé ngài cũng đứng dậy, đi qua ngài tất bước đảo chân.

(*Còn nữa*) Đ. B. T.

Dư luận Nam-kỳ

Người đàn bà giúp chồng những việc gì?

Hễ người sanh ra đời, thì ai cũng phải có cái trách-nhiệm đối với đời, cái trách-nhiệm đối với đời với nhau, cái trách-nhiệm đối với người; cái trách-nhiệm làm xong với người, thảo làm ông đàn-bà cũng thế, ai cũng phải tùy tài tùy sức mà lĩnh lấy cái trách-nhiệm cốt con hoặc to tát ở đời; thế là có thân phải chịu khó với thân vậy. Song: nghĩ ra thì cái trách-nhiệm ở đời của người đàn-ông, đàn-bà không để nhìn nhau được. Lẽ vì người đàn-ông bẩm tánh thuộc dương, người đàn-bà bẩm tánh thuộc lĩnh, nên chỉ phàm việc gì ở đời, không cần phải chia cắt ra, lẽ việc nào người đàn-ông làm thì phần nhiều là việc gay-go trắc-trở, động biềm ở ngoài; việc nào người đàn-bà làm, thì phần nhiều là việc để dàng nhẹ nhàng, tinh xử ở trong, đường tạo-công đã phú cho rồi vậy. Thế thì đàn-ông đàn-bà ai cũng phải có cái trách-nhiệm ở đời cả. Nhưng đây xin gác lại những trách-nhiệm của người đàn-ông, đã bàn qua cái trách-nhiệm của người đàn-bà ở đời cần phải lưu-tâm là những trách-nhiệm gì, để hàng nữ-lưu ta trông đến hoặc có chút ích gì với thân phận sau này.

Nghĩ cái trách-nhiệm của người đàn-bà đối với đời không chi trước hơn là đối với gia-đình, nhưng đối với gia-đình lại không chi bằng là giúp chồng kinh-kỷ những việc trong, là những việc để dàng nhẹ nhàng đã tỏ trước đó. Không cần phải kể ra cái trách-nhiệm của người đàn-bà đối với gia-đình là những trách-nhiệm gì, mà ai cũng đều biết được là trách-nhiệm kinh-kỷ và kiểm-điểm việc trong nhà, cũng coi cái công-phu lớn lao lắm; thế là một điều, tối yếu của hàng nữ-lưu vậy, việc làm của người đàn-bà đường ấy là thuận thảo. Nhưng suy đến một tầng nữa, thì việc giúp chồng của người đàn bà không phải một việc liệu-lý trong gia-đình đó là đủ việc giúp chồng, lại còn lắm điều thuộc về tinh tình đối đãi nhau nữa.

Đã biết rằng người đàn-bà bẩm tánh êm-đềm, phàm có làm đến việc gì, thì cũng do cái bẩm tánh ấy mà gây nên — muốn việc gì đều thuộc là việc tĩnh. Việc làm của người đàn-bà đã thuộc như thế, thì cái tinh tình xử với gia-đình cũng phải do công việc làm, không nên nóng trái-trắc làm những việc bạo-động nghịch với thân-thích họ hàng, mích với chồng con làm-lỷ, khiến trong gia-đình buồn bực, việc mưu-sinh ngày một nản chi, tinh thần-ái ngày một lạn ra. đường ấy không những làm mất đi cái trách-nhiệm giúp chồng lại làm mất cả cái công-thưởng vui về. Người xưa có nói: « Vợ chồng hòa, gia-đạo nên » Ấy vậy người đàn-bà đã bẩm cái tính của trời là tĩnh thì muốn việc gì đối với nghĩa-vụ trong gia-đình tất phải giữ lấy cái tính hòa làm qui, không nên vụt chạc, lỗ mãng cổ-động theo cái tinh-khí vũ-phu, mà mất cái tư-cách đoan-trang nghiêm-tĩnh; người đàn-bà thoảng như thế, không những không tỉnh gì với gia-đình, dẫu đối với đời cũng là một đời bỏ đi. Thế thì cái trách-nhiệm của người đàn-bà đối với gia-đình, sự giúp chồng không chỉ bằng là giúp lấy cái tinh ôu-hòa cung-kiệm.

Ôi! đàn-bà, đàn-bà! ai là người đàn-bà cũng nên biết lấy cái tinh-tình xử-thế ra làm sao, thì cái kết-quả ngày kia cũng ra làm vậy, vậy phải nên, quẩy cũng là đời bỏ đi. Cái tinh tình cư-xử trong gia đình, đối với thân thế một đời lại là quan-trọng lắm.

Việc giúp chồng của người đàn-bà, có hạng có tài, mà cũng có hạng bất-tài lắm. Nhưng có tài mà cậy chi tài, có tài không được kia ai sá gì. Ấy vậy cái qui của người đàn-bà giúp chồng trong gia-đình không chỉ bằng là giúp lấy cái đức ôn-hòa cung-kiệm, làm vui về đạo nhà trên hòa dưới thuận, thì còn có thì giờ nào người đàn-ông làm thì phần nhiều là việc gay-go trắc-trở, động biềm ở ngoài; việc nào người đàn-bà làm, thì phần nhiều là việc để dàng nhẹ nhàng, tinh xử ở trong, đường tạo-công đã phú cho rồi vậy. Thế thì đàn-ông đàn-bà ai cũng phải có cái trách-nhiệm ở đời cả. Nhưng đây xin gác lại những trách-nhiệm của người đàn-ông, đã bàn qua cái trách-nhiệm của người đàn-bà ở

(L. T. T. V.) Tuyết Tân

LỆ MUA BÁO

Xin nhắc lại để các ngài được báo biết rằng: tiền mua báo thì phải trả trước. Vậy nào tiệt-qui tăng nào mua thì gửi tiền cho hết không có tiền gửi theo giấy mua thì báo quán không trả lời. — Mua báo thì tính từ tờ đầu hoặc mồng một tháng tây trở đi nhe cho

VIỆC HANOI

Giá học. — Kể từ ngày 31 Août này, giá báo ở kho Nhà-nước định là 7 f. 80.

Tin tàu. — Tàu *Azay le Rideau* ở Marseille đã chạy sang Đông-pháp ngày 25 Août. Trong những hành khách ở tàu ấy sang thì có các quan cai-trị Giran, Cullieret, quan Thẩm-phán Trần-văn-Ty cùng các quan binh, các quan chức các sở nhiều lắm. Lại có cả 77 người lính khố xanh và 3 người lính thuốc Annam cũng về chuyến ấy.

Quan Toàn-quyền Baudoin về Hanoi. — Quan quyền Toàn-quyền Baudoin ở Saigon đi thanh bộ ra Bắc, thì đến ngày mai hồi 17 giờ sẽ đi xe hỏa riêng ra Trung-kỳ. Đến ngày 5 Septembre cũng giờ ấy thì ngài đi ô-tô tới Hanoi. Cùng đi thanh bộ với ngài thì có quan Thiếu-tá Jeanbrau và quan Đại-úy Thierry. M. Ferrand cùng các viên chức phòng Một-tín sẽ đi tàu *Hong-kheng* ra Bắc, biệt Saigon ngày 3 Septembre, còn quan cai-trị Valette thì được phép mười lăm ngày nghỉ lại Nam kỳ và Cao-mên.

Bọn tù Thái-nguyên phản nghịch. — Báo *France Indochine* ngày 30 Août có đăng tin sau này:

« Ở Chợ-chu (Thái-nguyên) có 30 tên tù nổi loạn, một tên lính khố-xanh đứng đầu cho bọn nó. Sau khi giết chết viên chủ sự sở Điện - báo và quan phủ (ý đàng quí báo muốn nói là quan châu thì phải, vì ở đó chỉ có quan châu thôi) thì chúng vào rừng cả.

Có tin rằng đã bắt được 60 đứa và quan trên đã phòng cách để trốc-nã đăng lấy đàng thành lập ».

Ngày hôm sau báo ấy lại đăng rằng:

« Đăng tù vượt ngục ở Chợ chu còn có 17 tên, những đứa khác đã về ngục cả rồi. Chúng có mang đi được sáu khẩu súng và 360 viên đạn lấy ở trong đồn.

Đêm bọn nó nghe đâu có một tên lính giép chúng nó vượt ngục. Có tin báo rằng bọn ngụy ở cách phía bắc Thái-nguyên 12 kilomètres. Bọn ngụy với một toán lính đồng có đánh nhau tại đó. Trong bọn lính đồng ngăn đón đã một người tử trận và một người bị thất lạc. Sau khi đánh nhau lấy thì thấy thiếu mất hai khẩu súng.

Bọn ngụy đi đến đâu là cắt đường giây-thép đến đó. Cứ như cái không chúng nó theo đi thì binh như chúng muốn tìm một nơi nào vững Yên thế, mà chắc rằng Lương-tam-Kỷ cũng chẳng hoan nghênh gì chúng. Khắp mọi nơi đều phòng bị cho chúng không thì hành được cái thế-đoạn ly Hiệp để thông tin đi các đồn khố xanh để bắt bọn nó mà giải cho quan. »

Báo « *Courrier d'Haiphong* » có đăng việc ấy như sau này: đêm 27 sang ngày 28 hồi nửa đêm có 64 tên tù vượt ngục ở Chợ-chu, chúng giết chết và bắn bị thương mấy người lính khố xanh canh gác, rồi chiếm lấy 7 khẩu súng và đạn dược.

(*Xem trang thứ ba, cột thứ hai*)

Sóng hồ Ba-bể

Soạn-giả: Phạm-bội-Châu

Pháp-trảng đựng ở bên đông thành. vậy quanh bằng phẳng mênh mông tre; phía trên lợp cỏ, ngoài chừng 20 người lính canh, một dặng có ngũ sắc cắm đỏ ối; hai bên có kẻ đao phủ thủ đứng sẵng, thất bộ chật chẽ, lưỡi gươm ở trên tay chừng muốn đây tử mấn người, chuông trống để treo trong giá. lễ tử tù ăn mặc rách rưới, con mắt ửt đỏ, huyết quản chừng như không động, thì dương bị gông trói ngồi xúm với nhau một nơi. người nào cũng trùm một tấm vải xô lên đầu che lấp xuống mặt, phía trong cùng có một người mặc áo đại trảo, ngồi trên sập trải chiếu miến đỏ. tức là Văn-Bình, trước có ăn thừa giám mật, đối một tô bơ hương, càng điếu trắp bày la liệt, hai bên tả hữu võ nọc, đều cầm lên trên giá sơn, phía gần ngoài bày hai cái ghế gỗ, một bên Lại-mục ngồi đương làm văn án một bên cai-lệ ngồi cái mặt trông xuống dưới chân; còn các người lịch sự bên hàng tư, đều đứng chắp tây như là mấy ông phồng. Một lúc bóng mặt trời lên cao, khi lạnh gần tan một tên lính từ phía ngoài vào thất lưng bỏ que, cầm chiếc loa đồng to, vào đến bên giá trống đặt loa xuống rồi rút dùi trống, vừa đánh dứt một hồi, bèn kia tiếng chiêng cũng theo bỏi trống, đó lại là một tên lính khác đánh, các người đều sắp sửa làm việc, thấy Lại-mục đã sắp sửa tuyên án, bỗng nghe ở ngoài có tiếng kèn to lên mà rằng:

Ối! ối, quan-lớn ôi! giặc tràn !!! Văn-Bình nghe tiếng, liền sự mười bỏ-hôi, bỏ Cai-lệ ra ngoài trông giặc; một lúc cai lệ vào nói:

Bẩm quan, độ mấy trăm giặc đến gần đến nơi rồi, Văn Bình nói:

Đi đi đốt pháo hiệu cầu cứu. Lại-mục liền thổi lửa đốt pháo. trong ngoài tiếng người đều lộn nhộn, trái hẳn với cảnh tượng lúc sớm ngày, Văn-Bình vội gọi Cai-lệ thì đã đi đâu mất, càng sợ dữ, đương ran chưa được, thì nghe thấy phía ngoài giặc đã đến nơi, liền lột bỏ triều phục, chui mình xuống gầm sập, bẻ mất nơm ra. thì thấy quân lính cũng giẹp trốn hết cả, không có sự đánh đập giết người, ủy thế đi cũng hơi yên, mới đánh bạo mở to mắt ra mà nhìn, thì thấy có một người con gái cưỡi ngựa cầm giáo đi thẳng vào phía trong, những người theo sau trông đều sức vóc khỏe mạnh. Văn-Bình thấy thế lại sợ phát run lên, nhắm mắt lại để chờ ông thần chết rước mình lên thượng-giới. Một lát nghe phía ngoài tiếng người đã xa, mở mắt ra nhìn thì chỉ còn trơ cái rạp đỏ xiên ngang mấy lá cờ nghiêng ngả, còn bọn lại lệ lính tráng đều đã biến đi đâu mất, cả bọn tử-tù cũng thế, chỉ trơ còn có gông thừng bỏ đó mà thôi, Văn-Bình liền chui ra, mặc triều-phục vào, ra phía ngoài ngó xem thì mới dám rảo bước về thành. thì vừa gặp tên Lại-mục chạy đến, liền hỏi:

— Giặc đâu, thế nào thế? Lại-mục đáp:

Bẩm tôi trốn vào trong hội rậm, dân thấy bọn họ kéo sang cửa Nam, tôi mới chui ra đây, vừa lại gặp quan lớn.

— Thế những tù và lính tráng đâu?

— Bẩm con không có biết, bỏ vía, xuýt mất thì. . . .

— Thế là ta đây lại phải lỗi, khổ chưa, may ra thì chỉ mất mấy tháng lương, chẳng may ra có lẽ đến nỗi mất quan, mà về nhà đòi gà cho vợ, khổ nhỉ! Ấy Lãnh-bình lại không ra cửa cho, để rồi ta làm giấy thảm bẩm cho hẳn mới được, mà nay phải tự về Bộ xin Triều-đình miễn hoàn tướng ra tiếc, chứ không thì cái thành này cũng khó lòng . . . thôi về man, nói xong liền cùng với Lại mục lại chạy về thành khi đến cửa đông hỏi các quân lính cạnh rằng:

Quan Lãnh đâu? Tên lính đáp:

Thưa ngài, ở cửa tây, Văn-Bình nghe nói, liền vào cửa thành đi thẳng sang cửa tây, đến nơi, trèo lên mặt thành, trông chung quanh đều chẳng thấy gì, chỉ thấy dưới đồng cỏ thì đất hoang chỗ thì lên đương cháy, trong lòng có ý nghi ngại, quên bẵng mình vì cớ gì mà phiền đến cửa tây, đương đứng ngây người, bỗng nghe có tiếng người hỏi: « Quan lớn đã về » Giật mình trông lại thì ra quan Lãnh binh là Bế - tòng - Hán. Văn-Bình sực nghĩ chuyện vừa qua, trong lòng tức tối, nét mặt lúc đỏ lúc xám, trông như mang riêu chiều hôm, đôi câu luận luận, mồm thì nói:

Chẳng dám, quan lớn, sao có giặc mà quan lớn không đánh không đuổi, tôi xuýt chết về quan lớn đấy, quan nghĩ đó mà coi. Tòng-Hán nói:

Tôi ở cửa đông, dưới ấy đã có quân, tưởng quan lớn cũng đánh được.

— Còn cứ nói bỏn, tôi là quan văn, có cầm quân thế nào được, cho nên mới phải đốt pháo hiệu, chứ không.. nếu không, tôi đánh thì cũng phải ra quân tiếp ứng chớ.

— Quan lớn không biết, tôi cộn phải giữ thành, bây giờ việc đã qua còn nói làm gì thêm chuyện, bẩy giờ tôi cũng đã sắp quân xuống thì sau lưng có người nói rằng: « Nếu xuống mà quân giặc đánh vào các cửa thì sao, và xem thì quân đi không có có hiệu, không có trống trận biết đâu chẳng là quân giặc đứt ta, nếu xuống thì rối giặc lên vào thành, khách làm chủ, chủ làm khách, trước mặt sau lưng đều giặc cả, thì tôi làm sao? Quan lớn nên xét. Tôi ngoảnh lại thì ra là Cai-lệ là Hành-Ngọc, tôi nghe câu nói cũng phải, liền sai bẩm đem thêm 30 tên lính xuống để đánh giải-vậy. cho quan lớn, xong rồi tôi mới lại đây mà....

— Nào có thấy cứu với cách gì, thế giờ Cai-lệ đâu? gọm mặt nó nhỉ, quan lớn làm việc gì cũng oái oăm.

— Ai biết được quan lớn với hắn, hắn xuống cứu quan lớn chứ bỏi gì tôi? Văn-Bình không đáp, liền sai lính vào nhà để tìm Hành Ngọc, một lúc để giải một thằng bé hầu nhà Hành-Ngọc đến trông chừng độ 12 tuổi. Văn Bình quát bỏi:

Chà mày đâu? Đứa ở thưa:

Bẩm hai quan lớn, có con về nhà quê, cả anh bé nữa. Văn-Bình lại quát:

Lôi thôi, ai bỏi gì có mày, cậu mày kia mà?

— Bẩm cậu con ra Phấp-trường với quan lớn. Văn-Bình ngắn người ra mà rằng:

Nào thôi, nó đâu? Tòng-Hán nói:

Thế là quan lớn mắc lừa hắn, tôi đoán ra rồi, nó hắn nhập vào bọn giặc? Văn-Bình thét lính:

Nọc cổ thằng bé ra đánh mấy chục! Đứa ở nghe nói, kêu van rầm rĩ. Tòng-Hán nói:

Hừ! đừng đánh oan nó, chẳ nó có lỗi, chớ nó có tội gì? sao lại giận cá chém thớt thế? Văn-Bình nói:

Quan lớn cũng khéo lắm, bằng ấy tuổi đầu mà mắc lừa thằng Hành-Ngọc.

— Quan lớn còn mắc, huống là tôi, thằng ở nói:

Tôi về đây. Tên lính nói:

Về thế nào? ở đây, về được là phắc. Văn-Bình nói:

Thôi, cho nó về. Thằng ở liền lấy tẻ rồi xuống dưới thành. Văn-Bình lại nói:

Quan lớn mắc chớ tôi thì . . . nó thế nào quan lớn cũng nghe, giá phỏng . . . Tòng-Hán nói:

Tôi mắc lừa nữa thì làm sao?

(*Còn nữa*)

Ai có giấy quốc-trái bắt cứ năm nào, hạn giấy trái phiếu riêng của các hội Công-thương mà nay muốn bán thì xin đem lại hiệu ĐỨC-LONG, ở số 90, phố Mã-mây, Hanoi, chậm-chước theo thời-giờ, mua bán phải chăng.

Qui-khách ai có thứ hàng gì ế không có chỗ bán, xin mời đến chậm-chước hay là viết thư đến, bản-hiệu xin hết sức cổ-vũ mua bán giùm cho hàng được như ý các ngài.

ĐỨC-LONG-HIỆU

2048 *cẩn-bạch.*

HỠI KẺ PHẢI ĐAU

Nay hỡi các người Nam-Việt phải đau ngực, phải ngộ lạnh, phải đau khi quán mà đi chữa thuốc không phải dưỡng, hoặc là có không chữa chữa nào cả, nay hỡi những người phải đau khí quản đã kinh niên, hoặc phải đau ở phổi; nay hỡi các người phải chứng lao, nay tôi khuyên các người nên chữa ngay đi.

Bệnh đau phổi, trước khi tôi đã bảo là một bệnh ghê gớm, vì bệnh ấy là một bệnh truyền từ nhiều tên. Nghĩa là ai có bệnh ấy thì truyền cho con cái, truyền cho cả một đời người sau nay không sống được bao nhiêu và phần chiếm không sinh đẻ được.

Lại tôi nói đây quan trọng thế nào các người có điều không? Nên có bệnh mà không chữa đi, thì trong sớ năm, hoặc 10 năm nữa giống Nam-Việt tiêu đi hết, vì người có bệnh lao thì sinh ra những con cái phần nhiều không sống được. Người có bệnh lao mà có thể sinh con để cái được, thì chỉ sinh con cái yếu ớt, gầy mòn thôi.

Bởi người Nam-Việt, tiêu các người không muốn giống Nam-Việt thì thôi, nếu các người không muốn giống Nam-Việt thì tôi đã có thuốc bệnh đi mới được.

Vậy có việc thì cho hiệu Bảo-chế MONTÉS số 51 *Paul Bert Hanoi* mà bắt mua một lọ BRONCHOSERUM giá là 2 hào. Sáng và chiều trước khi ăn cơm. Lại nhớ một thìa xếp, nếu mặt lọ, thì khỏe mạnh và hớt đau

BRONCHOSERUM

Một lọ. . . 0$90

Rượu Tonique Tonkinois vừa bổ, vừa ngon

Có một chai là . . . . 2$25

ĐỜI GAN CỨ TRỜ

Một lít. . . . . 12$.00

Độ từ 1$90 đến 2$00 (tùy theo giá bạc Nhà-nước lên xuống)

Thuốc chữa bệnh hen rất thần hiệu

(SIROP N)

Một chai. . . . . 1$60

Thuốc viên bổ huyết « Pilules Pinck »

Một lọ. . . . . 4$.45

Độ 0$70 đến 0$80

Bán lẻ. . . . . 24$.00

Độ 3$90 đến 4$00

Thuốc nước bổ huyết « LE PEPTO KOLA ROBIN »

Một lọ . . . . . 11$.50

Độ 1$70 đến 1$80

LE SIROP D'HÉMOGLOBINE BYLA

Thuốc (máu-bổ bổ huyết)

Một lọ . . . . . 11$.40

Độ 1$80 đến 1$90

CACHETS ANTIGRIPPES

Trị bệnh sốt-dịch: như bệnh grippe bệnh cảm rất mãn này thường hay hại người hết là bệnh grippe, nhiều người phải chết trong vài ngày thì chết.

Ai có người phải bệnh này nên đến bản-hiệu mua 3 viên thuốc antigrippes. Thuốc này rất thần hiệu đã cứu vô số người ai cũng biết tiếng.

Giá bán mỗi viên một hào

Cách dùng: cách 3 giờ đồng-hồ nếu mới viên rồi uống nước rất nóng, đắp chăn cho ra mồ hôi. Hễ càng ra được nhiều mồ hôi càng mau khỏi, nếu muốn cho chóng ra mồ hôi thì uống rồi nhiều nước nóng có ở ngoài cho nóng đến thì chỉ trong 24 giờ là khỏi.

Bào chế MONTÉS, 84. phố Paul-Bert, Hanoi

Trong bọn ấy thì có nhiều đứa không dự vào việc loạn đó. Nhiều đứa đã phải càng; 17 đứa khỏi loạn và cắt đứt dương giây thép rồi lại giết chết viên chủ sự số Điện báo Mãi đến tưa 23, quan Công-sứ Thái-nguyên mới được tin ấy là do một người lính khố xanh phải đi theo những đồng ngoài-ngoéo đến báo.

Nhà nọ ở đó đã bắn nhiều xe-hơi chở lính khố xanh đi Thái-nguyên, Bắc-kạn và Phủ-thông. Đến 28 sang ngày 29 ở đường Bắc-kạn có giao chiến. Một người lính đồng bị tử trận và mất một khẩu súng.

Lính khố xanh và lính đồng văn đổi thế quân nghịch ở miền núi, trong khoảng Thái-nguyên và Chợ-chu

* * *

Lúc báo sắp in, phủ Toàn-quyền có lại cho cho bản-quán tin sau này :

« Cứ như tin của phủ Thống sứ đã chuyển đệ lên phủ Toàn-quyền thì bọn tù nhà pha Chợ-chu thuộc tỉnh Thái-nguyên có phần nghịch đêm hôm 28 Août vừa rồi. Mười bảy đứa trong bọn chúng nó vượt được ra khỏi ngục, sau khi đã chiếm của đồn gác mấy bảy khẩu súng và ba trăm viên đạn rồi lại bắn ba người khố-xanh với một người cai bị trọng thương và giết chết viên chủ sự Annam ở sở điện-báo. Người cai ấy trong khi không về Thái-nguyên thì chết.

Quan Công sứ Thái-nguyên tức khắc cùng với quan Giám-binh và một toán lính khố xanh lên tận Chợ-chu. Hiện đã phòng bị mọi cách để trốc nã những đứa vượt ngục. Các toán khố xanh và lính đồng đuổi riết lắm. »

Xem tờ của phủ Toàn-quyền lại cáo trên ấy thì ta có thể vững dạ rằng cái tin quan phủ trên kia là tin đồn sai mà quan chân bạt Chợ chu vẫn được vô sự

Các ngài có phiếu QUỐC TRÁI vô danh bị bắt cứ năm nào, nay muốn bán lại được GIÁ RẤT CAO, xin đến hỏi LÊ ĐÌNH CANH, số 17, phố hàng Giấy (Rue du Papier, Hanoi)

2043

Việc xin học tại trường Bảo-hộ. — Quan Đốc-học trường Bảo-hộ bá cáo rằng đến ngày 14 Septembre, hồi 7 giờ 30, sẽ thi tuyển học-trò vào các lớp trường Sơ-học (Petit Collège).

Tính đến ngày 1er Janvier 1923 học-trò không được quá những tuổi sau này :

Lớp Dự-bị (Préparatoire). . 10 tuổi
— Sơ-đẳng (Elémentaire) 11 —
— Trung-đẳng (Moyen). . 12 —
Cao-đẳng (Supérieur). . 13 —

Những học trò nào học khá thì quá một tuổi cũng có thể được.

Vào lớp Dự-bị tuổi ít nhất phải lên 8, đơn xin vào học làm bằng giấy thường, phải nói rõ xin ở tỉnh trường, ấn một buổi hay là ở ngoài đến học thôi.

Phải đính các giấy tờ sau này ;

1° Giấy khai sinh.

2° Giấy thầy thuốc nhận thực rằng đứa trẻ con nào mới trồng đậu tỷ không mắc phải bệnh gì lây được.

3° Một tờ giấy của người cha hay người thay quyền cha cam đoan chịu tiền cơm và tiền học (làm bằng giấy tín chỉ).

4° Nếu là người quyền không ở Hanoi thì phải lấy một người ở Hanoi để giao thiệp với nhà trường.

5° Quyết sổ, hoặc cái phiếu của ông Bốc nói ở trường đưa bé học sau cùng phát cho.

Cái giấy sau cùng này phải xét kỹ lưỡng lắm, vì nhà trường cần phải biết rõ sự học của đứa trẻ con ấy trước thế nào.

Hội chợ Hanoi. — Đến ngày thứ bảy 2 Septembre, hồi 10 giờ sáng, tại phòng Thương-mại Hanoi sẽ họp Hội-đồng để chức Hội chợ Hanoi

Tòa án hết vụ nghỉ hè. — Còn hôm nay nữa là hết vụ nghỉ hè của Tòa án, từ mai trở đi, các phiên án Sơ-thẩm và Thượng-thẩm lại mở như thường.

Các quan thẩm-phán tòa án bản giải Annam. — Quan Toàn quyền vừa đặt ra một hội-đồng để khảo cứu về cách tổ chức ra một ngạch các quan thẩm-phán Annam cho các tòa án hòa giải (Juges de paix indigènes) theo như chỉ-dụ ngày 16 Février 1921. Hội-đồng ấy sẽ dự thảo lấy hai đạo nghị-định, một về việc tuyển bổ các quan thẩm phán và một ngạch định về các qui điều và chức-trách các tòa án giải hòa Annam. Hội-đồng ấy sẽ họp tại Sai gon, và được phép kẻ cứu và hỏi xem các công văn, v. v. cùng là cứu vấn mọi người xét ra là có ích cho Hội-đồng.

Trong nghị-định của quan Toàn-quyền không nói rõ thiết lập ngạch các quan thẩm-phán cho xứ nào song hình như chỉ lập cho xứ Nam kỳ mà thôi.

Quan Bốc-tơ Bi eo man

Y-khoa Tiến-sĩ

Chuyên trị về các thứ bệnh :

Hội sinh, chứng bệnh đàn-bà, con con-gái, các chứng bệnh sinh-dục. Bệnh đau mắt, bệnh giang mai và bệnh người đã dùng thuốc các thứ bệnh khác bắn nhờ.

Phòng khám bệnh ở số cuối phố Jules Ferry, tức nhà 37. Hết đầu từ 1 giờ đến 6 giờ chiều. Ông nói số 314

Mua công-thái Đông pháp. — Sở Hưu-bổng của các viên chức người bản-xứ Đông-pháp được phép lấy một triệu *francs* (1.000.000 fr.) để mua công thái Đông-pháp.

Sở Hưu-bổng của ngạch các quan cai trị Đông-pháp cũng được phép mua một số tiền là một triệu đồng.

Chớp ảnh tại Viết-Nam Thanh-niên hội. — 1° Thứ bảy 2 Septembre 8 giờ rưỡi 2° Chủ nhật 3 Septembre 2 giờ chiều.

Chỉ riêng cho những hội-viên có thẻ vào xem. — Lấy thẻ thì đóng tiền lệ vào hội (0 p. 50) ở bàn giấy nhà Hội.

Việc trung tâu sang ngang. — Đến ngày mai tòa Đốc-lý sẽ xét đến việc lính trung chức tâu sang ngang.

Kỳ thi tuyển học sinh vào trường Công-chính. — Trong số báo ngày hôm qua 30 Août 1922, trong mục thời-sự về kỳ thi tuyển học-sinh vào trường Công-chính có đăng sai tên mấy người và bỏ sót tên M. Nguyễn-Toàn cũng được vào kỳ vấn-đáp. Vậy xin cải chính lại cho đúng. Sở đăng sau đây là theo thứ tự vần ABC, chứ không phải là phân-hiệu trên dưới. Tất cả có 30 người là :

MM. Phạm-huy-Ái, Trần-tư-An, Nguyễn-đình-Bảo, Dương-duy Bình, Ng-sĩ-Cảnh, Trịnh huy-Cương, Phạm-trần-Bắc, Lều-thụy-Đàn, Đặng-vũ-Đạo, Ng-đức Dương, Phạm-Hoành, Lê-đức Kim, Ng-v-Kính, Ng-v-Lang, Phạm-Lê-Ng, Ng-gọc-Lợi Ng-bá-Lương, Lê-lích-Mộc, Ng-lương-Ngôn, Đặng-đức-Nhượng, Bùi-đình Quế, Ng-như-Qui, Ng-v Thọ, Đinh-vũ Toán, Ng-Toản, Đỗ-đình-Tự, Ng-v Tô, Nguyễn-trọng-Tăng, Trần quang-Vân, Vương-Si.

Kỳ vấn đáp đã bắt đầu từ sáng thứ hai 28 Août và chiều hôm ấy đã xong cả.

Tòa án Cai-trị. — Đến kỳ thứ tư 6 Septembre, Tòa án Cai-trị sẽ họp để xử những việc này :

Việc M. Ng-văn-Giêm kiện chánh-phó Đông-Phấp.

Việc M. Phạm sĩ-Hoạch và Mme Ng-thị-Thanh xin giảm thuế môn-bài trong năm 1922.

Việc Mme Đặng-thị-Ái và M. Trần-Hữu xin giảm thuế môn-bài.

Việc MM. Tiếp và Ly kiện chánh-phó Đông-Pháp.

Việc M. Hommel xin giảm thuế thổ-trạch trong năm 1922.

Việc Mme Lercy Atzinni, Mme Chelle, MM. Mineo Ishikawa, Truong-Hong-Tsing, Mme Tron-Si Yve Luong-Ta tức Hop Seng xin giảm thuế môn bài bài trong năm 1922.

Việc M. Peyrol kiện chánh-ph Đông-Pháp và Chánh-phó Bắc-kỳ.

Sở thí-nghiệm côn-trùng ở chợ Gành. — Quan Thống-sứ Bắc-kỳ vừa trợ cấp cho phòng Canh-nông Bắc kỳ và phía bắc Trung kỳ 2400 đồng để tu-bổ sở Thí-nghiệm côn-trùng ở chợ Gành.

Ngạch tham tá tòa Sứ. — Các ông tham-tá ngạch tòa Sứ mới được bổ thì nay bổ đi các nơi sau này :

Hà-đông : M. Hoàng-văn-Châu, tham tá hạng tư.

Nam-định : M. Lê-văn-Lân, tham-tá hạng tư.

Bắc giang : M. Trịnh văn-Khiêm, tham tá hạng tư.

Bắc-ninh : M. Phạm-khắc Phúc, tham tá hạng tư.

Thái bình : M. Nguyễn-văn-Khoé, tham tá hạng năm.

Hải-dương : M. Nguyễn văn-Ninh, tham tá hạng năm.

Ngạch thú-y — Các ông thầy thuốc thú-y tập sự Nguyễn-văn-Bằng, Nghiêm-xuân Hồ, Vũ-văn-Thận mới được bổ thì nay tạm bổ lại sở Thú-y trung-ương ở Hanoi

Ngạch giáo-sư bực Thành-chung — Các viên giáo-sư tập sự ngạch Thành-chung học là MM Lê-hữu Phúc, Trần-văn Hảo, Ng-như-Loan, Đỗ-Bách, trước thuộc quyền quan Thống-sứ Bắc-kỳ bổ dụng thì nay lại đổi lại như sau này :

1 Thuộc quyền quan Khâm sứ Trung-kỳ bổ dụng : MM. Trần-v-Hảo, Ng-như-Loan, Đỗ Bách ;

2 Thuộc quyền quan Học chính Tổng-trưởng bổ dụng : M. Lê-hữu-Phúc.

Án cấp hai vắng. Mme Hoàng-thị-Hai ở Hà-đông mất trộm hơn 400 bạc vàng giá được 130 đồng. Người ta ngờ cho một người bọ là Ng thị-Lan ăn cắp hại lấy.

Lính thủy bản xứ. — Cái đạo chỉ-dụ ngày 18 Mai 1922 thuộc về luật đặt các khoản tiền bưu bổng cho các lính thủy bản xứ thì nay đã tuyên bố tại Đông-pháp. Các chỉ-dụ lấy hiện đã đăng ở trong Dân-quốc Đại-pháp quan-báo (Journal officiel de la République française).

Tin nước lên xuống

Trên sông Hồng-hà

	30 Août hồi 8 giờ	31 Août hồi 8 giờ
Lao-kay . .	79.91	79.71
Yên-bay . .	29 35	28 85
Viétri . . .	14.35	13 98
Hanoi . . .	10 07	9 79
Vạn-yên . .	8 75	8 00
Hòa-bình. .	6 94	6 50
Tuyên-quang.	5.65	4 90
Phủ đoan . .	21.46	20.60
Phú Yên-bình	2.40	2.00

Trên sông Thái-bình

	30 Août hồi 8 giờ	31 Août hồi 8 giờ
Thái-nguyên .	19.67	19.80
Lâm . . .	4.00	4.10
Cat Lang-tuong	3.62	3 56
Đáp-cầu . .	3 38	3 80
Phả-lại . .	3 26	3.19

VIỆC BẮC-KỲ

SƠN-TÂY

Cái nạn gà bọc. — Tỉnh ta độ này lại nảy ra một nhà gà bọc nữa, làm cho lắm người đào điên. Cứ tối đến cho đi mới khắp các tay chơi họ thì phụng một cách rất hậu là có mấy cô gái to ra nữa họ, làm cho cả đến mấy ông già cũng mê tít nữa. Họ chơi bời hình như tự-do quá. Có khi trong nhà nói rầm rầm đêm khuya mở cửa ra vào nhộn nhịp, thế mà tỉnh cảnh-sát canh gác ở phố lại không biết tự? — Ước ao rằng những ông có trách nhiệm về việc tuần phòng sẽ trừ những bọn gà chứa ấy đi, nó làm cho nhiều người tai hại vì nó.

Một người ở phố M. H. lại cáo

BẮC-NINH

Tối cần mua phiếu quốc-trái và danh, bất cứ năm nào hay trái-phiếu công thương hội mà muốn bán, vậy xin chiếu cố lại M. Ngô-văn-Tiêu, ở tỉnh Bắc-ninh phố Tiên-an, số nhà 163, mà bán. Xin tính theo thời-giá, mua bán phân minh.

2041

PHÚ-LÝ

Cướp. — Mới đây một toán cướp vào nhà Lý-Xuân, ở xã Bình-khê, huyện Thanh-liêm, nhưng mới vào đến sân, người nhà thấy động hô-hoán lên, thì bọn cướp đều tẩu tán cả. Việc này quan sở-tại còn đương xét.

Nghiện dại hay là vô ý? — Mới đây có một ông phán không biết chơi đâu hay là vô ý lại cầm sáng bằn phải trường Pháp-Việt, may sao lúc lấy vàng ngoài, chỉ có một cái hoảnh và một cái cánh cửa bị thương mà thôi.

VIỆC KINH-ĐÔ

Một thói bất người rất gia-man mà lại trái phép — Đêm 23 rạng ngày 24 Août, ở trong thành về phía cửa Đông-ba có một việc bất bợ rất khả ố. Nghe đâu nguyên là một thầy kia có tư tình với một cô nọ, rồi người vợ thấy không bằng lòng, để đối ba lần đi rình mò tìm kiếm mà bắt không được, nên mới thuê những dân côn-đồ chờ khi hai người ấy đương trò chuyện thời chúng nó vào tâm cả hai người trói chung lại làm một, rồi bỏ hoàn lên rằng bắt được cặp dâm-bôn, lại đem đến cửa quan. Chẳng biết đem đến cửa quan thời quan sẽ xử thế nào cho minh, mà quan có dạy cho dân nên bỏ bớt những thói gái làm ấy đi, kẻo mà xem nhơ nhớp quá, ai lại có bắt người dân-ông dân-bà lõa-thể rồi lại đem trói chung với nhau ở trên một cái giường rồi lại gánh tới quan, thế thời thử bắt loài cầm thú mà làm thế ấy thời xem đã được chưa, hưởng hồ là người? Tưởng đã khó dung cho kẻ đã làm trái phép công, hiếp người nên yếu, lại bày những trò như nhục nhã ở trên đời. Vậy ta ước khi xét đến cái cặp ấy thì tưởng quan nên bắt nên trị tội cái lũ đám tự tiện bắt người một cách trái phép như vừa rồi.

Sao còn có bấy nhiêu? — Ở Huế cái phong trào thương-mại nó lừng-lẫy bấy lâu nay đã khắp cả các hạng người, cho nên đã biết bao là hiệu kia mở ra cuộc thương-mãi, nào là xuất-cảng nhập-cảng, nào là bán tạp-hóa, hoặc là trà-lâu tiệm-điếm, rạp-hát trường-ca, toàn là của người nước ta, có tư-cách có hộ-thiếp hoặc có danh giá lập ra để giữ lấy cái quyền lợi.

Như thế cũng đã thật nên mừng, nhưng chẳng hiểu là vì sao mà tiệm nầy được một đôi tháng, mới vài năm rồi đã lại thấy lỗ-lã phải đóng cửa đẹp hàng, hoặc là bán lại cho kẻ khác. Cách ấy kể đã có hơn mươi lăm tiệm rồi, Đến nay chỉ còn năm sáu tiệm đang dương vững ; trong số ấy có nội tiệm kia xưa nay chỉ chuyên nghề chế sản-vật và tạp-hóa của nước ta để bán xỉ lại cho người ta hay là bán tỉnh nầy qua tỉnh khác, vốn đã nhiều mà cổ phần cũng đông. Thật là một hội buôn bán có danh tiếng lắm.

Cách vài hôm nay có ông cụ đến xét xem hóa-hàng còn được bao nhiêu thời chỉ thấy dạy đưa còn được vài trăm *sợi*, về mạch-nha vài chục viên mà thôi ! Ông hỏi sao còn có bấy nhiêu ? Thời người chủ tiệm cũng chẳng biết thế nào mà đáp. Ấy đó lại một tiệm nữa sắp đóng cửa chăng?

(Xem trang thứ tư).

PHÒNG - THĂM - BỆNH

CỦA QUAN

Y-khoa Bác-sĩ MAURICE LOUBET

Thường tàu đi sang Đông Bắc-Âu hội-viên Tunis, Fez, Rabat, Casablanca Port-Said Alexandrie, Huế.

Người khoa, hộ-sinh, chữa mắt và các bệnh lận, bệnh giang mai

Phòng thăm bệnh : 1 ĐƯỜNG GIA-LONG, 32.

KHÁM BỆNH : Giờ 3 đồng một lần

3018.

XIN XEM CHO KỸ

Phần nhiều các qui-khách xem báo thấy có đăng các-bạch của bản-hiệu đến khi về mua lại mua ở hiệu thuốc khác, sau nhờ mà lắm ra không đòi được, lại viết thư trách bản-hiệu. Vậy gọi có mấy lời kính trình các qui-khách rõ cho và xin các ngài từ rầy đã có lòng chiếu-cố đến bản hiệu thì xin nhận rõ :

« Nhà Bán-thuốc Ed Montès có đăng-hộ ba chuông mà ở ngay giữa phố Trần-tiễn, số nhà 54 Hanoi.

Nay kính,

Ed. Montès,

54, Rue Paul Bert Hanoi.

華 PAO-VA 寶

25, Phố Hàng Bồ, Hanoi

歐人計錶門面海行內司東京

Chúng tôi có lời kính trình các qui-khách biết rằng hiện chúng tôi mới có một bọn hàng rất tốt như : đồng-thạch, bỏ-phách, mặt bạc công nhẫn, đồ bạc, đồng hồ treo, đồng hồ quả-quít, v. v. ở Hong-kong sang.

Các qui-khách có lòng chiếu cố, xin mau đ-ngọc tới bản-hiệu, kẻo mất một dịp đặc biệt, mà dù mua cho ít nhiều mặc lòng, nhất luật đồi đãi, tinh giá thật rẻ.

Công một kỳ tàu này, chúng tôi lại mới thêm được vài tay thợ kim-hoàn nhất khéo ở bên Tàu sang nữa, từ đồ lạc cho chí đồ vàng, kiểu gì, kiểu mới, lối Tây, lối Tàu, bọ đều làm được cả.

Các qui-khách có lòng đặt hàng cho bản-hiệu, thì chúng tôi lại xin hết sức làm cho các qui-khách mãn-ý mới ngày.

MAO

Bà Isis

Bà Isis là một nhà trứ danh trong nghề xem tướng và nghề đoán số (Crystal Gazing), đã tới Hanoi ngày hôm thứ tư nầy. Bà trọ ở Hanoi-Hôtel, chambre no 11 và chỉ ở đây từ ngày mà thôi. Ta chớ nên bỏ qua cái dịp đặc-biệt nầy, mà không đến nhờ bà Isis xem cho. Những vấn-đề lý thế, chẳng thời, và gia đình, về việc gì bà xem cũng được. Hiện bà đã tặng xem cho các quan chức An-nam ở Saigon mà ai ai cũng đều tin phục cả.

Trong khi bà ở Ấn-độ, bà đã làm cho các bậc hoàng-thân, các bậc khanh-tướng phải ngạc-nhiên về cái tài diện của bà. Thiên-hạ những người đến nhờ bà xem lắm, sĩ cũng phục bà đã giỏi cho được nhiều điều trong các công việc của mình, cả đến những việc riêng cũng vậy, mà việc gì bà cũng giữ bí-mật cho.

Ngày nào đến nhờ bà xem cũng được, cả ngày lẫn ở ngày chủ-nhật cũng vậy. Sáng từ 9 đến 11 giờ 1/2, chiều từ 15 giờ 1/2 đến 18 giờ.

GIÁ TIỀN NHƯ SAU NÀY :

Đoán số. . . . . 15$00

Xem tướng. 10.00

Ai muốn đón đến nhà cũng được. Đón về nhà mà chỉ có hai người trở xuống nhờ xem mà thôi thì tiền phí tổn phải trả thêm lên một phần chia ba nữa. Nếu có hai người trở lên nhờ xem, thì tiền phí tổn không phải giả cho bọn gì thường.

Tiền xe thì bà lại chịu lấy. Song những người ở xa thành thị, thì phải chịu đề bà một nửa tiền xe (xe tây).

Bà có một người thông ngôn tiếng Pháp đi với bà.

Sau này có tin tức gì sẽ đăng thêm.

CÁC CUỘC ĐI XEM

SĂN NHIÊN 榮

Tích bát ĐỒI CHỮ ĐỒNG-TÂM xin nhất-định đại-diện cho tới tháng 11 năm 31 thăng tâm tây nay.

Thu cả tiền

Bản về từ tối thứ tư và ngày thứ năm.

Tối hôm nay 31 Août 1922

Đại diện :

ĐỒI CHỮ ĐỒNG-TÂM

Xin đến tại rạp hát sẽ rõ

CINÉMA PALACE

(Nhà chiếu-bóng lớn phố Paul-Bert)

Tuần lễ từ thứ tư 30 Août đến thứ ba 5 Septembre 1922

Ba buổi hôm ngày thứ năm và chủ nhật chớp lớn 3 giờ chiều, thứ bảy chớp 5 h. 30

CHƯƠNG-TRÌNH

THỜI-SỰ « ÉCLAIR »

MADAME PARVENUE

Hài kịch rất hay và rất ý-nhị, dài 5 kỳ

Kỳ I, II và III

Nghỉ

KỲ IV và V

Phim : MADAME PARVENUE

CON CHIM XANH

Hài kịch con.

Tuần lễ sau :

Có cô *Olga Pétrova* đóng trò trong phim « **FEMME PANTHÈRE** »

Từ 1er Avril giờ đi

Ngày nào cũng có nhạc, chỉ trừ tối thứ hai và chiều thứ bảy

TRẢ TIỀN BẰNG CON-NIÊM

(Payements en timbres-postes)

Nhiều ông gửi tiền trả bản-quán bằng con-niêm, sự ấy thiệt cho bản-quán lắm. Vậy có lời trình các ngài trả ra những tiền đi chỗ ở, còn thì bản-quán không nhận tiền gì trả bằng con-niêm cả.

Do Võ Phi Hùng Cựu HS Petrus Ký (67–74) tặng Huỳnh Chiêu Đẳng chủ Khu Văn Hóa Dân Gian Việt Nam

Ôi ! tục-ngữ có câu : « khôn thời lấi, dại thời lỗ », thế thời việc buôn bán phải tinh liệu thế nào cho khôn khéo hãy làm, chứ việc ấy chính là một việc rất quan hệ trong sự tự tài, chớ chẳng phải là một sự gành sức đua nghề mà khư khư nhau ra làm chị cho đến nỗi cao tiền lốn cẩn, lại mang tiếng phỉ báng cười chê, từ rày về sau, ai muốn bán buôn ở xứ nầy nên thế nào là phải ?

VIỆC TRUNG-KỲ

TAM-QUAN

Thuyền chuyển. — Quan phủ Trần-đình-Khuyến hồi Kinh đã lâu, Quan thị-lang Võ-phi-Các ở Bộ, lĩnh tri-phủ Bồng-sơn đã tới rồi.

Các tổng, các xã, các nhà tai mắt trong phủ-lị đã đến làm lễ ra mắt ngài. Dân tình xem chừng lấy làm hoan nghênh quan phụ mẫu mới và có lòng by-vọng lắm, chắc sẽ nhờ cái lòng nhiệt thành của ngài mà cái thương lai của phủ-lị chắc sung sướng hơn.

M.C.

* * *

Ông Hà-huy-Sân, thầy thuốc ở Nha-trang, bỗng-sơn chưa bao lâu, nay lại đổi đi nơi khác. Ông Phan-văn-Hy đổi đến thay.

BÌNH-ĐỊNH

Cháy vì lửa gì ? — Mới rồi ở xóm kia ngoại châu thành Qui-nhơn có phát hỏa cháy lại nhà kia đang lúc đêm thanh vắng vẻ. Nhưng không phải nại gì lắm, chỉ cháy mất cái chuồng heo thôi.

Tuy vậy mà có nhiều lời dị nghị về lửa ấy, kẻ nói lửa thù, người rằng lửa mơ ? gọi lửa ma vì lẽ rằng : cách mấy đêm trước vẫn có người thấy ngọn lửa lạ bay phăng phắt nơi chuồng heo song người nhà cho là đuốc ma không lấy chi làm ngại, đến lúc cháy nhà thì mới cho là ma đốt vì không chịu cúng quải cho nó ăn.

Mà hỏi ra mới biết sự thực như vầy : là nhà ấy ở gần chỗ trường lớn đang tạo tác; mà lối đó người ta đã lo hốt cốt các ngôi mộ nơi nền trường; khi hốt cốt thì những vàn hòm người ta bỏ bậy bạ đó, nhà nọ thấy vậy thì lựa mấy tấm còn chắc, đem về dựng xung quanh chuồng heo cho kín, từ đó mới thường thấy ngọn lửa nhấp nhoáng trong chuồng heo.

Điều đó tưởng cũng là một thứ quang - chất bởi tự-lại hỏa (phosphore) ở xương người đã thấm vào ván, nay nó phát hiện ra như vậy, cũng là một lẽ tự nhiên đó ; nào phải vong hồn kẻ chết đâu mà bình luận đa đoan. Chất sáng ấy, ta thường thấy, khi nắng lâu ngày, mà có cơn mưa đông, thì trên các gò mả hay bay ra nhiều ngọn lửa lục gọi là « đuốc-ma ». Đó là một lý người mình còn u u mình mình lắm vậy !

Còn sự một vàn hòm về dùng trong nhà, thì biết bao là sự nguy-hiểm đó! vì dụ như gặp phải một mộ người có bệnh phung, thì cái độc ấy sao khỏi nhiễm vào thân được! Vậy thì vật ấy không phải là đồ khả dụng vậy !

Còn những khi hốt cốt rồi, sự chỉ nên lưu tâm đến sự vệ sinh chung, là thiên hẳy những tấm ván cũ ấy đi; không nên quăng vẩy vá, như vậy tưởng cũng là một lẽ không xứng đáng, và cũng là một nỗi hại chung đó.

Cam-vũ. — Xưa rày nắng hung, đồng điền nhiều nơi đã héo ; còn những chỗ có nước thì cây lúa đang nặng lòng trông gặp cam-vũ mà phát sinh bông trái.

Mà từ bữa 19, 20, 21, Août đây có mưa luôn. Thật là một nên vàng trời ban xuống.

Khá mừng thay !

Ông Thánh về Tàu. — Hôm 22 Août nầy bọn Khách có đệ tượng bụt Quan - Thánh tới tòa Thương-chánh để trình xin bằng xuất cảng.

Lúc ông mới qua không rõ trọng lượng ông chừng nào, mà nay ông phần hồi, phải tới Thương-chánh để cân thử coi, trong mấy năm ở nước Việt-Nam ông béo lên được mấy cân nữa ?

Thương giới tân văn

Ngày 31 Août 1922

Giá bạc

Kho Nhà-nước.	7 f. 30
Nhà Ngân-hàng.	7 . 30

Tàu tới tàu đi

Tàu *Acay le Rideau* ở Marseille đã chạy đi Đô-g-Pháp ngày 25 Août.

Tàu *Désirade* ở Marseille đã chạy sang Đông-pháp ngày 19 Août.

Tàu *Bình-chuẩn* ở Haiphong chạy đi Tourane, Qui nhơn, Saigon ngày 30 Août hồi 12 giờ.

BÁN BUÔN, BÁN LẺ

Các thứ hàng tơ lụa Bắc-kỳ, hàng tây, hàng tàu và hàng Saigon v. v.

MỚI SANG :

Vải imperméable may áo đi mưa, đi nắng rất tốt, nhẹ nhất, đẹp và bền hơn các thứ vải khác.

Cửa hàng sẵn có thợ may tây và ta rất khéo.

Kính cáo

NAM-THỊNH

Soieries et Tailleur
6, Rue des Cantonnais
HANOI

2015

HIỆU BÀO-CHẾ VÀ LỤC-HỢP

CHẾ THUỐC CHO NGƯỜI ĐẠI-PHÁP VÀ NGƯỜI AN-NAM

Ed. MONTÈS

Quan Bào-chế hạng nhất, Hà-nội, phố Paul-Bert, số 69

HÓA-HỌC CHẤT
và các thứ thuốc bào-chế

THUỐC ĐAU MẮT
Hiệu BORSALT-LARD, trị các thứ đau mắt

THỨC SOLUTION R. của ông HOLBÉ đặt chữa a-phiện

SOLUTION R. HOLBÉ
2 $ 50 một chai

Thuốc hay mà rẻ. Mười chai thuốc này thì hết, thì chữa khỏi được người. Phải thì mất tiền lại mất công.

Gouttes - MÉTHARSINATE -
1 $ 00 một lọ

Muốn xét coi thuốc tốt giả thì nên xét cho kỹ, mua thuốc lậu nên đi : dùng thuốc nay hay đổi.

MÁY THỬ NƯỚC-TIỂU HAY BỆNH

Cần thử thuốc nước đựng lọ kín để tiêm vào da như thuốc bổ CACODYLATE DE SOUDE

Thuốc tiêm gọi là 914, trị bệnh Giang-mai

Thuốc ho-sơ SIROP PECTORAL đặc-cổ, trị-mỉ

Thuốc tạo chỉ người lên dáng được thôi

Thuốc lậu hiệu MONTÈS
thuốc uống — 2 $ 50 lọ 30 viên
thuốc tiêm — 1 $ 90 một chai

Chữa các chứng lậu : chẳng kì mới hay cũ : uống thuốc nhiều antiseptiques có thực thứ bệnh-nhiễm-trùng đều hay, mà chóng khỏi. Thuốc này đã chữa được số rất nhiều người lành rồi.

Gouttes « VIRGINIE »
1 $ 00 một lọ

Thuốc này không đau bỏ nhe : Kinh nguyệt không điều, hay là khi hành kinh gặp nhiều nỗi, như đau bụng, gió sôi, sống thắt, hộp đồi màu sắc lẽ lợi mau lắt thuốc nhỏ đi hoa kéo.

ĐỒ BUỘC THUỐC
SỐ DÙNG ĐỂ THÍ-NGHIỆM HÓA-HỌC

ĐỒ MỔ-SẺ
Kính-ảnh, đồ-ảnh, thuốc-ảnh hiệu LUMIÈRE và JOUGLA và giấy ảnh, thuốc Citrate và thuốc Bromure

Bán chịu và lấy báo lời.

Bán chịu và lấy lãi

« THUỐC ĐỘNG »
0 $ 90 một chai, 1/4 litre.

Trị bệnh giang mai rất hay và mau, không thuốc gì rất nhỏ khi nào uống thuốc này cần tận-nọc! Dùng thuốc khác rồi cũng nên phải uống thuốc này thì mới được khỏi hẳn được! Thuốc này rất hay, rất quí : rẻ chẳng bao giờ đến nỗi tính đến, lại rẻ cho người ta biết.

Muốn dùng thuốc này mới thông thì nên mua mỗi chai lớn thêm. Giá chỉ 2 $ 50 mà thôi.

Kính trình các quý khách biết cho bản-hiệu chuyên môn đóng đồ gỗ để bán đủ tất cả các kiểu mẫu rất thanh-nhã, rất lạ, rất bền, kiểu mẫu Tây, kiểu Tàu, kiểu Annam và kiểu Nhật, đồ bày buồng ăn, buồng ngủ, buồng tiếp khách, buồng giấy, ghế ngựa khang trành xoa đàn, sập chân quỳ, sập hộp và thờ đường. Trong xưởng của bản-hiệu có nhiều thợ mộc, thợ chạm rất khéo, xin mời các quý khách chiếu cố lại mua cho bản-hiệu xin tính giá trung-bình. các quý khách muốn đóng đồng một thứ gỗ gì thì bản-hiệu xin đóng đúng một thứ gỗ theo như ý các quý-khách, không dám làm sai. Xin nói để các quý-khách biết bản hiệu nẫn có in catalogue de meubles để biểu các quý-khách xem, bây giờ vừa hết bản hiệu đang chế thêm kiểu mẫu mới nữa để in thêm, hễ khi nào xong, bản-hiệu lại xin đăng vào báo để các quý-khách biết

LƯU-BÁ-VI dit VĨNH-XƯƠNG
2031 36, Rue Fellonneau, Hanoi

RƯỢU

QUINQUINA CUSSAC

Rất bổ

dùng cho những người ốm yếu.

BÁN TẠI

NHÀ

GUIONEAUD FRÈRES

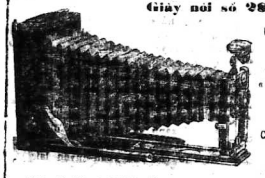
ở Hanoi-Haiphong,

và tất cả các cửa hàng bán lẻ ở các tỉnh.

2051

HUONG-KY, Hàng Trống Nhà Thờ, Hanoi

Giây nói số 286

Các đồ dùng làm ảnh

Máy : « ONTOSCOPE »
« GAUMONT » — « KODAK »
« MUBER » — « MENTOR » v.v...

Kính, giấy, thuốc hiệu : LUMIÈRE, AS DE TRÈFLE, CRUMIÈRE, GUILLEMINOT, PAGET, SELTONA, BIOT, CRISTALLOS, NOXA, v. v...

Máy 13/18 và 18/24, ống kính Anastigmat Berthiot, Hermagis, v. v...

3315

MỚI CÓ SANG

Tự tàu Pháp vừa rồi bản-hiệu mới nhận được các thứ kính vô-sinh; xin kính trình quý khách biết giá như sau này để các quí-khách gần xa khi dùng cho tiện :

Kính thơm sách mũi lớn mặt tròn, vành đồi mồi, gọng plaqué or, 12 carats garantie, cả cước	5$50
Kính đen và mũi lá cây mặt tròn, vành đồi mồi, gọng plaqué or, 12 carats garantie, cả cước	4,50
Kính giá và cận thị, gọng bạc, vàng, vành đồi mũi, cả cước	4.50

Bán tại hiệu

LY-SENG-BAO

2022 42, Phố hàng Bồ, Hanoi.

Société des Phosphates du Tonkin

Bureaux et Usine à Haly–Haiphong

« NÊN CẨN THẬN » — Chúng tôi kính trình các quí khách biết rằng chúng tôi mới bắt được máy nghiền nhỏ phốt-phát mua tại Kinh-xứ nhỏ đặt các để làm phốt-phát (phosphate) giá để bán và bán giá rẻ hơn giá Phốt-phát thật.

Phốt-phát-phát tại hai giờ cũng nhỏ hơn các thứ bột khác, không có thứ bột nào nhỏ bằng.

Vậy các quí khách khi mua phốt-phát, đừng nên tham rẻ mà mua phải phốt-phát giả, vì nếu cứ thật để bón phốt-phát ra ruộng, nếu thấy bột không được nhỏ thì đừng nên mua.

Nếu mua Phốt-phát mà nghi hoặc là giả thì nên gửi mẫu đến cho chúng tôi thử xem. Song nếu ai bắt được người bán phốt-phát giả mà mách bảo cho chúng tôi biết, chúng tôi sẽ thưởng 20$00.

GIÁ PHỐT PHÁT. — Phốt phát bán tại nhà máy ở Haiphong giá như sau này :

22$00	một tấn (la tonne de 1000 kilos)	hiệu « PH. 19.21 ».
21 ,00	—	hiệu « PH. S ».
20 ,00	—	hiệu « PH. K ».

Phốt phát hiệu « PH. 19/21 » để bón ruộng đất chua, đất mặn.

Phốt phát hiệu « PH. S » để bón ruộng đất nguội. Bột phốt phát hiệu nầy thì nhỏ hơn bột phốt-phát hiệu « PH. 19 21 ».

Phốt phát hiệu « PH. K » để bón ruộng đất nguội. Bón ruộng đất chua, đất mặn thì lại càng tốt lắm.

Phốt phát hiệu « PH. K » nầy là một thứ phốt phát chúng tôi mới chế ra có chịn lắm mấy thứ bột Potasse. Bột-tốt ở bên Tây đem sang.

Dùng theo phốt-phát hiệu « PH. K » nầy mà bón các thứ rau (Légumes) nhất là Bắp cải thì thật là tốt lắm.

CÁCH ĐỰNG. — Mỗi mặt, mẫu rất bền bao là 200 cân lây rất trước năm mười ngày rồi cây chưa được hay cây trước năm mười ngày rồi rải phốt-phát cũng được.

MUA LẠI BAO KHÔNG. Bao gai không (sac en jute vide) hãy còn lành lặn mà đem lại giá lại nhà máy ở Haiphong thì giá mỗi một cái là một bảo chỉ 0$10) Nếu bao rách và hơi thủng thì chúng tôi không nhận nữa.

Các quí khách, các hội hay điện gì nữa thì xin cứ lại nhà giấy chúng tôi ở tại nhà máy ở Hạ-Lý Haiphong, chúng tôi sẽ tiếp, hay gửi giấy đến cho chúng tôi xin sẽ giả lời ngay.

3035

CAFÉ, RESTAURANT
HOTEL DES COLONIES

TRUNG-BẮC KHÁCH-SẠN

Chính-quán tại phố hàng Trống, số 80 ngay cửa Nhà-Thờ
Phụ-quán có vườn hoa rộng rãi, ở số 68 cùng phố ấy.

Đủ các cách tiện-lợi và lịch-sự theo lối ăn ở của người Âu-châu

Bản-sạn thừa tiếp các qui-khách Tây-Âu và Đông-Á cũng một cách bình-đẳng, mà lại để tùy ý cho các ngài, người Nam-Việt hoặc người Trung-hoa, muốn ăn, ở, hoặc uống rượu chỗ biệt-tịch cũng được, và cũng một giá tiền.

Phụ quán cũng có giây nói trực tiếp với chính-quán 2048

N. 172

TÁI-SINH-DUYÊN

(Sự-tích Mạnh-lệ-quân)

NGUYỄN-ĐỖ-MỤC *dịch thuật*

Lệ-minh-đường nói :

— Thân-nuynh em đã lo-sợ như thế thì em nên đi ngay là phải, nhưng nếu em còn đi một lần nữa thì chắc việc phải hại-lị, bấy giờ chị sẽ biết lời em nói không sai.

Nói xong, liền bước ra cửa phủ, lên kiệu đi ngay. *Mạnh-gia-linh* về trước, *Mạnh-sĩ-nguyên* bôi rằng :

— Thế nào mà cou đi lần thế ? quan thừa-tướng có sang không ?

Mạnh-gia-linh thuật chuyện đầu đuôi và nói :

— Người bảo con về trước, rồi người sẽ tới sau.

Mạnh-sĩ-nguyên mừng-rỡ, truyền các nữ-tỳ quét-dọn chỗ phòng ba *Han* phu-nhân nằm và đốt đỉnh trầm cho được thơm-tho sạch-sẽ. *Mạnh-sĩ nguyên* dặn các nữ-tỳ rằng :

— Quan thừa-tướng là một vị đại-thần, đừng đến trầm quan. Khi người sang tới đây, các con phải tránh xa mới được. Nếu dan-bà con gái mà đường-đột chạy ra, tức là cái lội « Khinh-vũ đại-thần » đó, không phải tội nhỏ.

Mạnh-sĩ-nguyên lại dặn nàng *Phương-thi* rằng :

— Con muốn xem mặt thì phải sẽ dòm trộm, chớ có chạy ra.

Phương-thi vâng lời. Bấy giờ đang với-vàng rối rít, *Mạnh gia-linh* không kịp kể đến cái việc gấp con *Vinh lan*. Một tức, người nhà vào báo :

— Quan thừa-thướng bọ *Lệ* đã đến cửa ngoài.

Mạnh-gia-linh sai mở cửa giữa và đuổi các nữ-tỳ trình xa, rồi thân hành ra tận cửa ngoài để đón. *Mạnh-sĩ nguyên* cũng đứng dậy xuống thềm nghênh-tiếp mà nói với *Lệ-minh-đường* rằng :

— Chỉ vì nội-nhân tôi bị trọng bệnh mà để phiền quan thừa - tướng phải quá bộ tới đây, biết lấy gì báo đáp cho được.

Lệ-minh-đường nói :

— Tôi tài sơ học thiển, nào đã biết gì, vì lệnh-lang có lòng tin ma cố-riện, nên phải tới đây. Chẳng hay bịnh-phu-nhân bệnh-trạng thế nào, xin người nói rõ cho biết.

Mạnh sĩ-nguyên mời ngồi lên ghế trên, *Lệ-minh-đường* không theo mà bảo rằng :

— Lão-quan là bậc liên-bối, chúng tôi đây là kẻ hậu-sinh, dùng lễ tân-chủ mà ngồi cũng đã là quá phận rồi, khi nào lại dám ngồi trên như thế.

Mạnh sĩ-nguyên phải dùng lễ tân-chủ mà ngồi tiếp-phuyện, còn *Mạnh-gia-linh* thì ngồi tránh ra một bên. Khi nói-năng xong, *Lệ-minh-đường* nói :

— Bệnh trạng qui phu-nhân trong mấy hôm nay thế nào ?

Mạnh-sĩ nguyên nói :

— Nội-nhân tôi trong khi có bệnh, chỉ hay buồn rầu, thở ngắn than dài. Về trước cứ mỗi ngày từ sáng đến trưa, còn hơn tỉnh - táo, từ trưa đến tối thì mê - mẩn màn - muội, chẳng biết gì cả. Bộ này thì lại mê-mẩn suốt ngày, có phần tăng trọng hơn trước. Các quan Thái-ý đều chịu bó tay không còn phép nào chữa được, vậy nên mới phải quấy đến quan thừa-tướng, xin người rủ lòng thương mà cứu chữa cho.

Lệ-minh-đường nói :

— Cứ lời lão quan nói thì qui phu-nhân quả là tại lo-nghĩ quá mà thành bệnh.

Mạnh-sĩ-nguyên nói :

— Chính phải ! tục-ngữ có câu rằng « Tâm-bệnh thì phải dùng tâm-dược » thảo nào mà chữa mãi không khỏi.

Lệ-minh - đường nghe nói, biết là muốn thử ý mình đó, liền đáp lại rằng :

— Nếu vậy thì hay là tại lão-quan có lấy thêm một bà như phu-nhân nào ở đâu, cho nên qui phu-nhân mới nghĩ nết lên mà thành bệnh như thế chăng ?

Mạnh-sĩ-nguyên nghĩ thầm : ta cũng sĩ-nghề thật, chỉ một mực nghĩ *Lệ* thừa-tướng là con gái ta cải-dụng nam-trang. Nếu con gái ta thì khi nào dám nói đến với ta như vậy. Xem thế đủ biết rằng thực không phải là con gái ta.

Mạnh sĩ-nguyên nghĩ vậy, mới tỏm tỉm cười mà đáp rằng :

— Lão-phu xưa nay vẫn là thành-thực, không hề ngoại-giao bao giờ, nội-nhân tôi cũng đã tin lòng.

Lệ-minh-đường nói :

— Tôi nghe lời lão quan kể bệnh-trạng của qui phu nhân thì qui phu-nhân chính là bởi tiên-hại thần-tình mà thành bệnh, vậy nên tôi mới dám nói như thế.

Mạnh-sĩ nguyên nói :

— Chỉ vì tiện-nội đi mất cho nên nội-nhân tôi ngày đêm thương nhớ mà thành ra bệnh nầy.

Lệ-minh-đường nói :

— Tôi có được trông thấy bức tranh lệnh-viên ở trong nhà người môn-sinh tôi thì lệnh-viên đi có cái tài mệo lắm, cách nào qui phu-nhân chẳng phải nhớ thương. Nhưng xem máy cứ thơ đề trong bức tranh ấy thì quả-nhiên là lệnh-viên đã cải dạng nam-trang, đi cầu công-danh. Cô-nhân có câu rằng « Hữu chí cánh thành », lão-quan nên tìm ở trong bọn nam-tử, may ra thì thấy, chứ quyết không phải ở trong bọn nữ-lưu. Ngày mai sẽ đến khoa thi, lão quan nên sắm-sửa khăn, hoặc quần áo để gặp gỡ lệnh-viên đó.

Mạnh-sĩ-nguyên nghĩ thầm : Nếu *Lệ* thừa-tướng quả là con gái ta thì khi nào chịu nói câu ấy, hà chẳng lộ-xuất bản-tướng hay sao ! Nghĩ vậy, liền đáp :

— Quan thừa-tướng nói thật rất phải !

Mạnh - gia - linh đứng dậy bẩm rằng :

— Xin mời quan thừa-tướng vào xem mạch.

Mạnh-sĩ-nguyên khiêm tốn, nhường *Lệ minh-đường* đi trước, rồi đi theo sau. *Mạnh-gia-linh* thì đi trước để dẫn đường. Khi vào tới nơi, *Mạnh-gia linh* bắc một cái ghế ở bên cạnh giường *Han* phu-nhân nằm, rồi khoanh tay bước vào trong màn. Cầm tay *Han* phu-nhân để thò ra phía ngoài màn cho *Lệ-minh-đường* ngồi mà bắt mạch.

Lệ-minh-đường trông thấy tay *Han* phu-nhân chỉ còn cái xương bọc cái da, biết bịnh là bệnh nặng, trong lòng rất lấy làm cảm thương, nhưng lại nghĩ thế nào chỉ dân ta cũng dòm trộm, cho nên nét mặt không dám có ý buồn rầu, chỉ ngồi chăm-chăm mà bắt mạch.

Khi bắt mạch xong chỉ hai tay rồi mới ngẩm nghĩ gật đầu mà rằng :

— Quả là vì nỗi ưu sầu, cho nên can bộ thụ thương mà thành bệnh. Bệnh-thế dẫu có nặng thật, nhưng nguyên-khí vẫn vững, chắc không hề chi.

Cha con *Mạnh sĩ nguyên* nghe nói, hơi được yên lòng *Lệ-minh-đường* đứng dậy nói với *Mạnh-sĩ nguyên* rằng :

— Bệnh thế của qui phu-nhân dẫu không hề chi, nhưng huyết suy khí đoản, nếu lại có sự ưu-sầu nữa thì e bệnh sẽ dần trầm trọng lên ngày rồi dần dần thành ra cố-tật, khó lòng chữa khỏi.

Mạnh sĩ-nguyên nói :

— Nay nhờ quan thừa-tướng cứu chữa cho, nếu được khỏi bệnh thì nhà chúng tôi thật đội ơn vô cùng !

(Còn nữa).

Certifié l'insertion — Imprimerie du Trung Bắc Tân Văn — Le Gérant : NGUYỄN-VĂN-VĨNH